

Stanje vinogradarstva i vinarstva u Republici Hrvatskoj

Valentić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:713291>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Iva Valentić

Diplomski studij Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo

Smjer Vinogradarstvo i vinarstvo

STANJE VINOGRADARSTVA I VINARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Osijek, 2022.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK**

Iva Valentić

Diplomski studij Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo

Smjer Vinogradarstvo i vinarstvo

STANJE VINOGRADARSTVA I VINARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Izv.prof.dr.sc. Vladimir Jukić, predsjednik
2. Prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, mentor
3. Doc.dr.sc. Ana Crnčan, član

Osijek, 2022.

Sadržaj

UVOD	1
POVIJEST I ZNAČAJ UZGOJA VINOVE LOZE	3
VINOGRADARSTVO I VINARSTVO U SVIJETU	7
3.1 Vinogradarske površine u svijetu	7
3.2 Proizvodnja vina u svijetu	8
3.3 Proizvodnja vina u zemljama Europske Unije	10
3.4 Položaj hrvatske vinarske proizvodnje u Europskoj Uniji	12
STANJE VINARSTVA I VINOGRADARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
4.1 Vinogradarske površine i količina proizvedenog vina u RH od 2011. do 2020. godine ...	16
4.2 Vinogradarske zone i regije Republike Hrvatske	21
4.2.1 Vinogradarska regija Slavonija i hrvatsko Podunavlje	24
4.2.2 Vinogradarska regija Središnja bregovita Hrvatska	25
4.2.3 Vinogradarska regija Hrvatska Istra i Kvarner	27
4.2.4 Vinogradarska regija Dalmacija	28
SORTIMENT VINOVE LOZE	30
5.1 Sorte vinove loze u Hrvatskoj	31
5.1 Stanje na tržištu	33
5.3 Potpora vinogradarima	37
5.4 SWOT analiza vinogradarsko vinskog sektora u Hrvatskoj	38
ZAKLJUČAK	41
LITERATURA	43
SAŽETAK	46
SUMMARY	47
POPIS GRAFIKONA	49
POPIS TABLICA	50

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA.....	51
BASIC DOCUMENTATION CARD.....	52

1. UVOD

Vinova loza (lat. *Vitis vinifera L.*) najstarija je i najrasprostranjenija voćna vrsta koja se uzgaja na gotovo svim kontinentima izuzev Antarktika. Pripada rodu *Vitis*, jedinom od deset rodova iz porodice *Vitaceae* koji ima gospodarski značaj. Plodovi vinove loze koriste se za ishranu ljudi, bilo kao svježi ili prerađeni u vino, sušeni ili proizvedeni kao neki drugi prehrambeni i farmaceutski proizvod (Maletić i sur, 2018.).

Vinogradarstvo i vinarstvo od strateškog su značaja za gospodarstvo Republike Hrvatske, naročito u priobalju i sjeverozapadnoj Hrvatskoj gdje prema Milat (2005.) naprosto znači opstanak ljudi, jer bi se gašenjem vinove loze ugasila mnoga seoska ognjišta.

Za vinovu lozu, kao biljnu kulturu, karakteristična je mogućnost uzgoja na područjima nepogodnim za druge kulture kao i mali zahtjevi za vodom i mineralnim hranjivima. Međutim, bujan rast, dobar urod a ponajviše kvaliteta grožđa zahtijeva zadovoljenje nekih ekoloških faktora i mikroklimatskih uvjeta. Prema Maletić (2008.) rentabilan uzgoj ove najraširenije biljne vrsta moguć je na širokom prostoru umjerenog klimatskog pojasa između 25° i 52° sjeverne geografske širine te 30° i 45° južne geografske širine, gdje su jasno odijeljena četiri godišnja doba.

U mnogim zemljama svijeta vinogradarstvo kao važna grana poljoprivredne proizvodnje ima značajan utjecaj na gospodarstvo. U svijetu se na godišnjoj razini proizvede oko 62.700.000 tona grožđa. Više od polovine svjetskih vinograda zasađeno je u zemljama Europske unije. Tri vodeće vinske sile svijeta su Francuska, Italija i Španjolska koje zajedno proizvedu više od jedne trećine svjetske proizvodnje (Mimica, 2015.). Ovisno o temperaturi i solarnom potencijalu u svijetu vinogradarstva poznato je pet uzgojnih zona. Ljubljanić (1998.) uspoređujući potencijal Hrvatske s najvećim europskim vinskim silama (Francuska, Italija, Španjolska), ističe kako niti jedna od navedenih ne posjeduje svih pet klimatskih zona u kojima uspijeva vinova loza te da ne postoji nigdje na svijetu tako mali geografski prostor na kojem se uzgaja toliko sorti vinove loze kao što je Hrvatska koja posjeduje tri od pet klimatskih zona.

Povoljni klimatski uvjeti, reljef i tlo te raznolikost sorti, kao i suvremena tehnologija učinili su da Hrvatska bude zapažena vinogradarska zemlja koja može ponuditi kvalitetne i vrhunske proizvode koji svoje mjesto pronalaze i na najzahtjevnijem turističkom tržištu (Bišof, 1996.). Sa svojih 18.648,40 ha vinograda Hrvatska se smjestila na jedanaesto mjesto u Europi po površini pod vinogradima (OIV, 2020).

Na brežuljkastim i strmim terenima sjeverne Hrvatske, siromašnim, kamenitim i pjeskovitim tlima hrvatskog priobalja i otoka uz spoj loze i klime, reljefa i drugih čimbenika osiguran je značajan izvor prihoda stanovništva navedenih područja.

Duga povijest uzgoja, široka geografska rasprostranjenost, gospodarska i kulturna važnost prateće su karakteristike uzgoja vinove loze. Osim ekonomskog značaja za mnoge zemlje vinova loza služila je i kao motiv slikarima, kiparima, pjesnicima te je bila tema raspravama, radovima i knjigama. Stoga, za čovjeka, vinova loza znači više od biljne vrste a njezini plodovi više od hrane (Maletić i sur. 2008.).

Cilj istraživanja je opisati najznačajnije agroekonomske pokazatelje vinogradarsko vinarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. godine do 2021. godine koji se odnose na zasađene površine pod vinogradima, regionalnu zastupljenost, broj proizvođača, broj vinarija, prinose, tržište, cijene te financijske potpore vinogradarskoj proizvodnji.

2. POVIJEST I ZNAČAJ UZGOJA VINOVE LOZE

Uzgoj vinove loze seže u daleku prošlost. Zbog široke rasprostranjenosti divlje loze teško je sa sigurnošću odrediti gdje je započela njezina domestikacija. Prema nekim nalazima čovjek se uzgojem vinove loze bavio još od 7.000- 8.000 godina prije Krista. Ponajprije na području Male Azije odakle je prenešena na balkanski poluotok i obale Sredozemnog mora (Petrić, 1993.). Kolonizacijom ostalih kontinenata vinova loza počela se uzgajati diljem svijeta (Blesić i sur. 2013.).

Da je vinova loza najstarija kultivirana biljka, te da je njezin uzgoj stariji i od prvih poznatih zapisa u prilog govore stare religije svijeta koje su imale svoje bogove vina i vinove loze, navodi Petrić (1993.). U egipatskoj mitologiji, prema istom autoru, čovjeka je s kulturom vinove loze upoznao bog dobra Oziris. U Grčkoj Dionis je bog svakog ploda od drveta, naročito loze, davatelj vina, dobrotvor ljudi koji stvara radost i veselje. Rimska religija u vrijeme berbe i prešanja slavila je boga vina zvanog Liber (Petrić, 1993.).

O porijeklu vinove loze i njezinom širenju na našim prostorima nekoliko je pretpostavki. Petrić (1993.) navodi kako neki od autora kao pradomovinu vinove loze smatraju Malu Aziju odakle se kasnije raširila na balkanski poluotok i Sredozemlje. Novija istraživanja pokazuju da se u Panonskoj nizini vinova loza sadila mnogo ranije nego se to mislilo, jer je dolazak Kelta u četvrtom stoljeću prije Krista mogao utjecati na razvoj vinogradarstva u tim krajevima. Panonska Hrvatska biva pogodna za razvoj poljoprivrede u to doba. Obrada zemlje plugom u prvom stoljeću n.e. pospješuje razvoj vinogradarstva na panonskom području. Kada je u 3. stoljeću poljodjelstvo u Italiji počelo nazadovati car Prob (276 – 282) ukida zabranu uzgoja vinove loze koji je uveo car Domicijan te se vinova loza počinje intenzivnije uzgajati u Panonskoj nizini. Da bi u vrijeme seobe naroda, nakon rimskog doba došlo ponovno do nazadovanja vinove loze ali ovaj put ne samo kod nas nego i u mnogim europskim zemljama (Petrić, 1993.).

Neki paleobotanički nalazi upućuju kako su predstavnici koji se smatraju precima porodice *Vitaceae* rasli već u vremenu donje krede, a velikom vjerojatnošću i u tercijaru. Iz tog

vremena potječe fosil lista vrste *Vitis teutonica* koja pripada rodu *Cissites* kao najstariji dokaz o vinovoj lozi na području Hrvatske, pronađen je u Hrvatskom Zagorju u okolici Radoboja (Maletić i sur, 2018.).

Put širenja vinove loze na našim prostorima slijedi dva pravca, to su kontinentalni i primorski. Zahvaljujući trgovcima, osvajačima i kolonizatorima (Feničanima, Grcima i Rimljanima) još u šestom stoljeću prije Krista put širenja vinove loze slijedio je jadransku obalu. Kao dokaz k tome na otocima Visu i Hvaru pronađene su vinske posude, vinski vrč i novčić na kojem je utisnut grozd vinove loze iz tog vremena (Udruga vinogradara i vinara Brenta, 2020.).

Prodorom Rimljana sa sjevera u naše krajeve vinogradarstvo se širilo Požeškom dolinom, koju su Rimljani nazvali *Vallis aurea*, potom Srijemom gdje se tradicija vinogradarstva vezuje za rimskog cara Proba koji je 232. godine naredio svojim legijama da zasade trsjem padine Fruške gore, Slavoniju, Moslavinu, Hrvatsko zagorje i Međimurje (Udruga vinogradara i vinara Brenta, 2020.).

O proizvodnji vina i vinogradima u koji su bili u vlasništvu Hrvata govore mnoge darovnice kojima su kneževi i kraljevi darivali svoje vinograde crkvama i samostanima. Darovnicom od 4. ožujka 852. godine, knez Trpimir daruje splitskoj nadbiskupiji posjed u koji spadaju vinogradi i oranice. Knez Mutimir darovnicom od 892. godine splitskoj crkvi dodjeljuje posjed Putalj koji između šuma, oranica također obuhvaća i vinograde. Kralj Petar Krešimir IV. darovnicom samostanu Sv. Krševana u Zadru daruje posjed "Diklo". Vino, kao važan trgovački proizvod srednjovjekovnih gradova primorske Hrvatske štitili su zakoni iz tog vremena. Naime, gradovi – države koji su posjedovali vinograde svojim zakonima i statutima štitili su proizvodnju vina i sprečavanje uvoza kažnjavajući prekršitelja velikim novčanim kaznama (<https://pinova.hr/vinogradarstvo/?count=20>). Veći zamah u razvoju vinogradarstva i vinarstva dolazi nakon širenja kršćanstva kada se vino počelo koristiti u crkvenim obredima čime je dobilo kulturnu i mitsku dimenziju. Kao važan gospodarski proizvod zadržalo sve do prodora Turaka u šesnaestom stoljeću (Udruga vinogradara i vinara Brenta, 2020.).

Za vrijeme turske vladavine zbog uvedene zabrane proizvodnje vina vinogradarstvo je značajno nazadovalo. Međutim, iz tog razdoblja, još uvijek se gaje neke sorte koje su Turci donijeli na Balkanski poluotok. Najveći uspjeh europsko vinogradarstvo imalo je u 17., 18., i prvoj polovini 19. stoljeća. Da bi druga polovina 19. stoljeća vinogradarstvo doživjelo novu ugrozu od strane štetočina koji do tada nisu bili poznati na tlu Europe. Tako se 1845. godine pojavila pepelnica čiji je uzročnik gljivica *Erysiphe necator*, *Uncinula necator*, a 1878. plamenjača također uzrokovana gljivicom *Plasmopara viticola*. Ipak najveću krizu u vinogradarstvu uzrokovale su biljne uši *Phylloxera vastatrix*, *Dactylosphera vitifolii*, *Phylloxera vitifolii* koja su prenešene s američkog kontinenta 1864. godine (Korać i sur, 2016.).

Tijekom povijesnih previranja vinogradarstvo i proizvodnja vina imali su blagih oscilacija ali se u mnogim dijelovima svijeta pa tako i u Hrvatskoj uspjelo održati kao važna gospodarska grana koja isprepliće kulturu i tradiciju, čiji je značaj za gospodarstvo ostao zamijećen i u današnje vrijeme (Blesić i sur. 2013.).

Grožđe je vrijedan prehrambeni proizvod vrlo složenog kemijskog sastava gdje mnogi od sastojaka imaju povoljan utjecaj na ljudsko zdravlje. Više od dvije trećine svjetske proizvodnje grožđa otpada na proizvodnju vina (Maletić, 2014.).

Grožđe sadrži veliki udio važnih hranjivih sastojaka za ljudski organizam. Najvećim dijelom su to ugljikohidrati, odnosno šećeri. Ovisno o sorti i zrelosti udio šećera može se prema Korać i suradnicima (2016.) kretati od 10 do 30%, i to uglavnom u obliku fruktoze i glukoze koje su lako usvojive za ljudski organizam. Glukoza je jedan od osnovnih metaboličkih proizvoda koji živim stanicama osigurava energiju i početni je produkt biosinteze mnogih tvari. U moštu i vinu su zastupljene brojne kiseline: vinska, jabučna, oksalna, limunska, glukonska i druge kiseline. Značajan je izvor minerala: K, Ca, Na, P, S, Fe, Cu, Mn, Al, B, J i drugih koji su potrebni stanicama krvi, kosti i nervnog sustava. Od vitamina zastupljeni su: A, B, C, E vitamini. Od ostalih sastojaka u grožđu se nalazi nitritne, aromatične i bojene materije, tanini polifenoli. Polifenoli su poznati antioksidansi koji štite srce od infarkta, usporavaju starenje stanica. Uporaba polifenola iz grožđa u svijetu je visokokomercijalna a u prodaji se mogu naći

kao dijetetski proizvodi u obliku kapsula ili kao kozmetički preparati. Ljekovita svojstva grožđa, listova vinove loze i komovica poznata su u narodnoj medicini od starih vremena (Korać i sur, 2016.).

Od ukupne svjetske proizvodnje grožđa preko 80% se preradi u vino i alkoholna pića, 12% se koristi kao stolno grožđe, 5% za proizvodnju suhih grožđica, a ostalih 3% otpada na sokove, džemove i žele. Sporedni proizvodi vinove loze su stočna hrana, ulje, kompost, tanin, vinska kiselina. Vinogradarstvo je intenzivno radna grana poljoprivrede. Procjene su da za obradu jednog hektara vinograda treba oko 600 radnih sati godišnje, stoga pruža mogućnost za osiguravanje velikog broja radnih mjesta (Korać i sur., 2016.).

Za Republiku Hrvatsku vinogradarstvo i vinarstvo su strateške djelatnosti i od posebnog su značaja. „*Tamo gdje vinova loza raste (posebno u priobalju i sjeverozapadnoj Hrvatskoj), ona naprosto znači život i opstanak ljudi i za nju gotovo da nema zamjene. Nestankom loze gase se i posljednja seoska ognjišta*“ (Milat, 2005, str.5.). Prema podacima navedenog autora vinova loza se nekada uzgajala na gotovo 200.000 ha, što je mnogo više od površina koje danas otpadaju na vinograde. Nastojanja i zalaganja Vlade Republike Hrvatske idu u pravcu vraćanja vinove loze na površine kolike je nekada zauzimala (Milat, 2005.).

Unatrag nekoliko godina porasla je svijest o očuvanju okoliša i prirodnih resursa. Kvalitetni i sigurni prehrambeni proizvodi glavni je zahtjev koji obilježava suvremenog čovjeka. S tim u svezi sve veću pozornost privlači organski koncept uzgoja vinove loze u regijama gdje nije bilo intenzivne poljoprivrede i primjene velikih količina pesticida i umjetnih gnojiva te je sve veći broj ekoloških proizvođača vina kako u svijetu tako i kod nas. U RH trenutno se obrađuje oko 1000 ha vinograda po principu ekološke poljoprivrede s kojih se proizvode oko 5617 tona grožđa (DZSRH, 2019.).

3. VINOGRADARSTVO I VINARSTVO U SVIJETU

3.1 Vinogradarske površine u svijetu

Vinogradarske površine na globalnoj razini zadnja dva desetljeća kontinuirano imaju trend opadanja što je naročito izraženo za zemlje članice Europske Unije. Alpeza i suradnici (2014.) navode kako smanjenje površina pod vinovom lozom, promijenjeni klimatski uvjeti koji su posebno izraženi zadnjih nekoliko godina pozitivno koreliraju s proizvodnjom vina u većini svjetskih zemalja. Opadajući trend vinogradarskih površina na svjetskoj razini prikazan je grafikonom 1.

Grafikon 1. Vinogradarske površine u svijetu

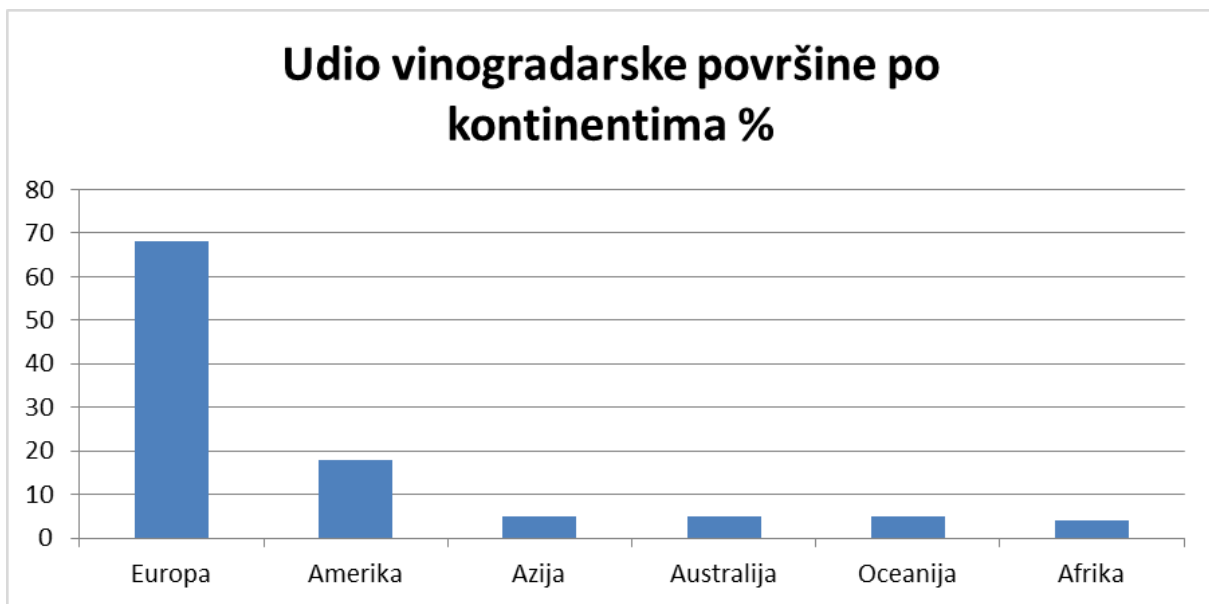
Izvor: autor prema <https://www.acibev.pt/multimedia/1/documentos/78/oiv-state-of-the-world-vitivinicultural-sector-in-2020.pdf>

Najveći udio u opadanju vinogradarskih površina na svjetskoj razini bilježe europske zemlje. Unutar 27 zemalja članica Europske unije ukupno smanjenje vinogradarskih površina iznosi

oko 270 tisuća hektara. Najveće smanjenje vinograda u zadnjem desetljeću bilježe najveće vinogradarske sile. Španjolska je svoje vinograde smanjila za 16%, Francuska za 13%, Italiji za 15%, te najmanje Portugal, za samo 2%. Za razliku od zemalja Europske Unije situacija je znatno povoljnija u svim drugim dijelovima svijeta po pitanju smanjenja vinogradarskih površina izuzev Argentine koja također bilježi pad vinogradarskih površina (Alpeza i sur. 2014.). Nasuprot Europi Azija, Južna Amerika, Afrika i Australija bilježe trend povećanja površine pod vinovom lozom (Korać i sur, 2016.).

Kina je zemlja koja bilježi intenzivan trend podizanja vinogradarskih površina skoro za 90%, dok se istovremeno u tradicionalnim zemljama koje prednjače u proizvodnji stolnog grožđa i suhica poput Turske i Irana vinogradarske površine smanjuju (Alpeza i sur. 2014.). Unatoč opadanju vinogradarskih površina Europa i dalje prednjači po zasađenim površinama i proizvodnji vina.

Usporede li se vinogradarske površine po kontinentima u 2010. godini razvidno je da Europa dominira s udjelom od 68 %, potom slijedi Amerika s 18 % Azija, Australija i Oceanija s udjelom od 5 %, te Afrika s 4 %. (Preiner, 2010.). Udio u vinogradarskim površinama prema kontinentima razvidno je iz grafikona 2.

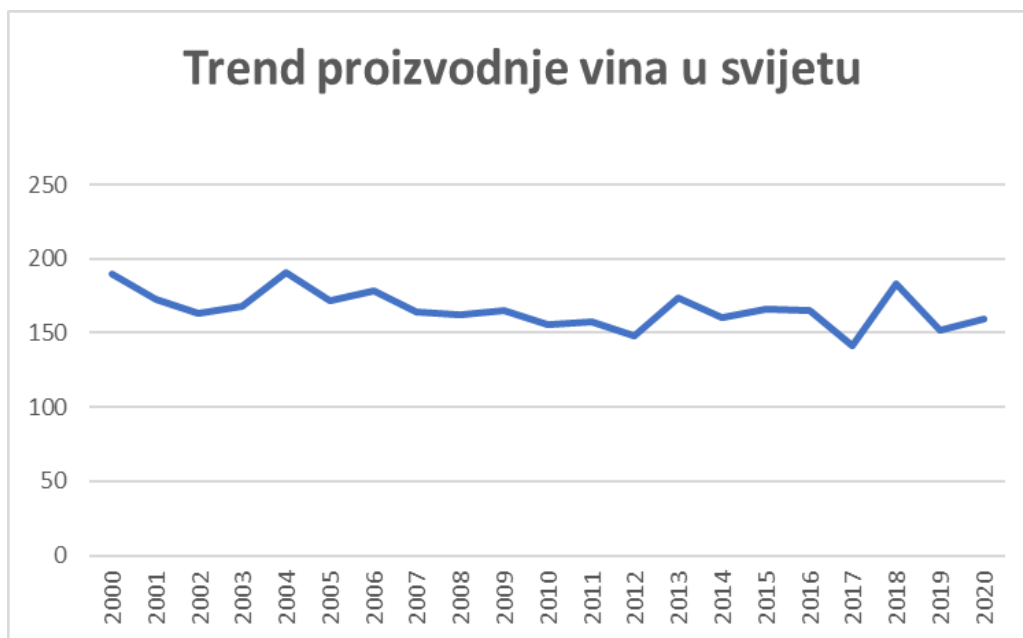
Grafikon 2. Vinogradarske površine u svijetu.

Izvor: autor prema Preiner, 2010.

Smanjenje vinogradarskih površina na svjetskoj razini nije u korelaciji sa svjetskom potrošnjom vina. Alpeza i suradnici (2014) navode kako prema službenim podacima OIV-a potrošnja vina na svjetskoj razini raste. Prema istom izvoru vodeći potrošači vina su Francuska, SAD, Italija, Njemačka, Kina, Velika Britanija, Ruska federacija, Španjolska, Argentina i Rumunjska. Uspoređujući svjetsku potrošnju uočeno je da paralelno s praćenjem potrošnje u apsolutnom smislu, u nekim zemljama poput Francuske, Argentine, Španjolske i Italije potrošnja vina ima trend opadanja, u Njemačkoj stagnira, dok u Velikoj Britaniji, Rusiji, SAD-u kontinuirano raste (Alpeza i sur. 2014.).

3.2 Proizvodnja vina u svijetu

Na temelju prikupljenih podataka iz 30 zemalja svijeta a koje čine 84% svjetske proizvodnje vina OIV (2020.) procjenjuje da je proizvedeno između 253,9 i 262,2 tisuća hektolitara vina, što je druga godina zaredom deficitarnija u odnosu na 2018. godinu koja je bila najpovoljnija tijekom zadnjeg desetljeća. Kretanje svjetske proizvodnje vina od 2000. godine do 2020. godine može se popratiti u grafikonu 3.

Grafikon 3. Kretanje svjetske proizvodnje vina od 2000.-2020. godine.

Izvor: autor prema <https://www.oiv.int/public/medias/8731/oiv-state-of-the-world-vitivinicultural-sector-in-2020.pdf>.

Iz grafikona 3. razvidno je da su poprilično velike oscilacije proizvodnje vina u analiziranom periodu. Najbolje rezultate imala je 2000. godina, 2004.godina, i 2018. godina za razliku od 2012. godine, i 2017. godine gdje se proizvelo između 140 i 150 milijuna hektolitara vina. Prema OIV- ovim podacima (International Organization of Vine and Wine) na ovakav trend mogle su utjecati nepovoljne vremenske prilike u pojedinim zemljama. Primjerice, El Nino u Argentini je uvjetovao smanjenje proizvodnje vina za 17% u odnosu na godinu ranije. Čile ima pad proizvodnje zbog ekstremnih suša za 13%. U Brazilu je također smanjena proizvodnja za 15% u odnosu na raniju godinu.

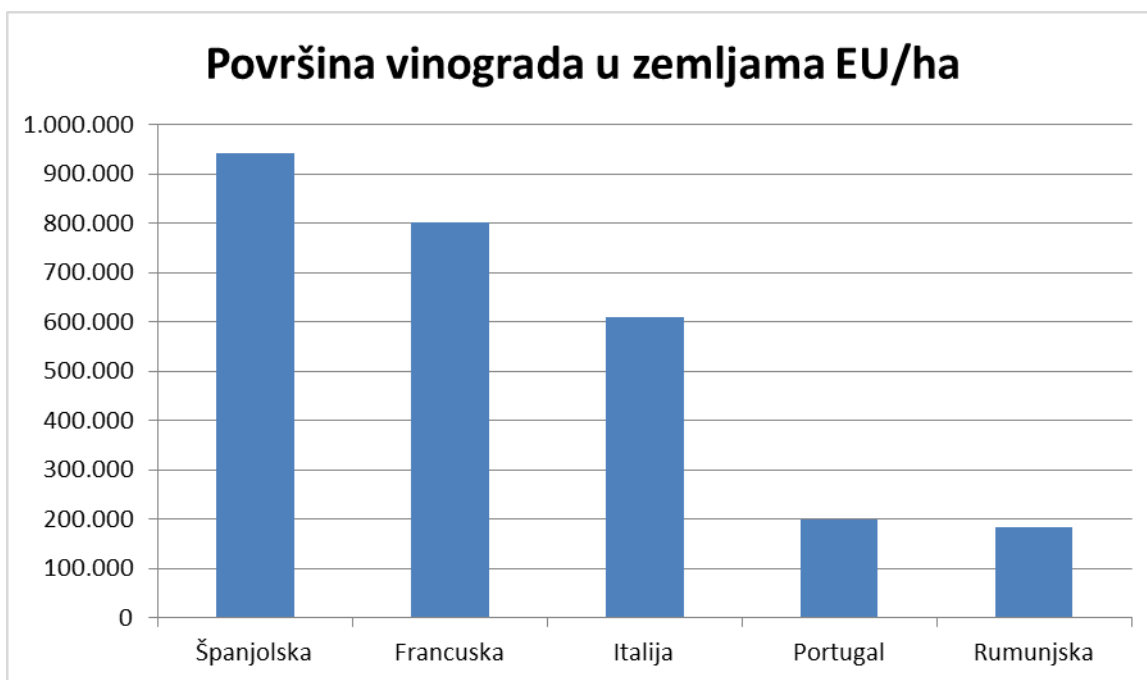
3.3 Proizvodnja vina u zemljama Europske Unije

Europa je dugi niz godina vodeći proizvođač vina u svijetu iako podaci upućuju na opadanje vinogradarskih površina u zemljama Europske Unije. Tako je prema podacima Europske komisije za 2018. godinu na Europsku Uniju otpadalo 45% svjetskih vinogradarskih površina

koje daju udio od 65% svjetske proizvodnje, 60% svjetske potrošnje i 70% svjetskog izvoza vina (Službene internetske stranice Europske Unije, 2021.)

Nakon donošenja propisa 1962. godine o zajedničkoj organizaciji vina tržište vina u europskim zemljama znatno se razvilo. U međuvremenu, 2008. godine usvojena je Reforma tržišta vina koja je revidirana u 2013. godini čiji su osnovni ciljevi „povećanje konkurentnosti Unijinih proizvođača vina – jačanje ugleda europskih vina i vraćanje tržišnog udjela u Uniji i izvan nje, jednostavnija, jasnija i djelotvornija pravila upravljanja tržištem radi uravnoteživanja ponude i potražnje, očuvanje najboljih tradicija europskog vinogradarstva i jačanje njegove socijalne uloge i uloge u očuvanju okoliša u ruralnim područjima“ (https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/wine_hr)

Kada je u pitanju europsko vinogradarstvo, može se reći da je ono najrazvijenije u zemljama oko Sredozemnog mora. Najviše vinograda je u Španjolskoj koja ima oko 1,1 milion zasađenih hektara (ha) vinograda, a potom u Francuskoj i Italiji. Na ove tri zemlje otpada tri četvrtine, točnije 75% ukupne europske vinogradarske površine. Europske zemlje s najvećom površinom zasađenih vinograda prikazane su u grafikonu 4.

Grafikon 4. Države EU s najviše površina zasađenih vinogradima.

Izvor: autor prema Stapić, 2017.

Iz grafikona 4. razvidno je da Španjolska sama gospodari s 30 % EU vinograda. Točnije rečeno Španjolska posjeduje 941.000 ha, slijedi Francuska s udjelom od 25% odnosno površinom od 803.0000, potom Italija s 19 % ili 610.000 ha, Portugal ima 199.000 ha što je 6% ukupnog udjela u EU vinogradima. Odmah iza Portugala je i Rumunjska koja participira sa 6% u kojoj je u 2015. godini bilo zasađeno 184.000 ha vinograda (Stapić, 2017.)

Karakteristično je da su tri, ranije navedene, vodeće vinogradarske zemlje u posljednje vrijeme smanjivale površine zasađene vinogradima (Korać i sur. 2016.). Prema Alpeza i sur. (2014.) opća kriza, tradicionalno vinogradarstvo, standardi koje propisuje Europska Unija kao i klimatske promjene, uvelike utječu na proizvodni vinarski potencijal a zasigurno će značiti i daljnje smanjenje zasađenih površina pod vinovom lozom u zemljama članicama.

U zemljama članicama u 2015. godini prijavljeno je 2,4 milijuna gospodarstava koja su obrađivali 3,2 milijuna hektara vinograda. Od ukupnog broja oko 78% vinograda proizvodili su grožđe kvalitetnih vinskih sorti za vina sa zaštićenom oznakom izvrsnosti (ZOI) ili zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla (ZOZP) (Stapić, 2017.).

3.4 Položaj hrvatske vinarske proizvodnje u Europskoj Uniji

Podizanje vinograda i proizvodnja vina Hrvatskoj čini neraskidivu vezu s hrvatskim čovjekom. Stalne gospodarske promjene koje su stvarale bremenitu povijest hrvatskog naroda pratila je vinova loza i nerijetko bila temelj egzistencije. Unatoč razdoblju pojave štetočina i bolesti s američkog tla vinogradarstvo i vinarstvo u našoj zemlji sačuvalo je svoje mjesto u nacionalnom bogatstvu (Alpeza, 2014.). Upravo zahvaljujući dugoj i bogatoj tradiciji, različitim okolinskim uvjetima, prisutnim različitim uzgojnim područjima i mnogobrojnim sortama Hrvatska se može s punim pravom smatrati vinogradarskom zemljom (Preiner i sur., 2021.), i kao takva smjestila se na jedanaesto mjesto od njih dvadeset sedam po proizvodnji vina u Europskoj Uniji.

Tablica 1. Položaj Hrvatske u europskoj proizvodnji vina

Proizvodnja vina u mil. hektolitara							
Redni broj	Zemlja	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Italija	50.0	50.9	42.5	54.8	47.5	47.2
2.	Francuska	47.0	45.4	36.4	49.2	42.1	43.9
3.	Španjolska	37.7	39.7	32.5	44.9	33.7	37.5
4.	Njemačka	8.8	9.0	7.5	10.3	8.2	8.9
5.	Portugal	7.0	6.0	6.7	6.1	6.5	6.5
6.	Rumunjska	3.6	3.3	4.3	5.1	3.8	3.6
7.	Mađarska	2.6	2.5	2.5	3.6	2.4	2.9
8.	Austrija	2.3	2.0	2.5	2.8	2.5	2.7
9.	Grčka	2.5	2.5	2.6	2.2	2.0	2.0
10	Bugarska	1.4	1.2	1.2	1.1	0.9	0.9
11	Hrvatska	1.0	0.8	0.7	1.0	0.7	0.7

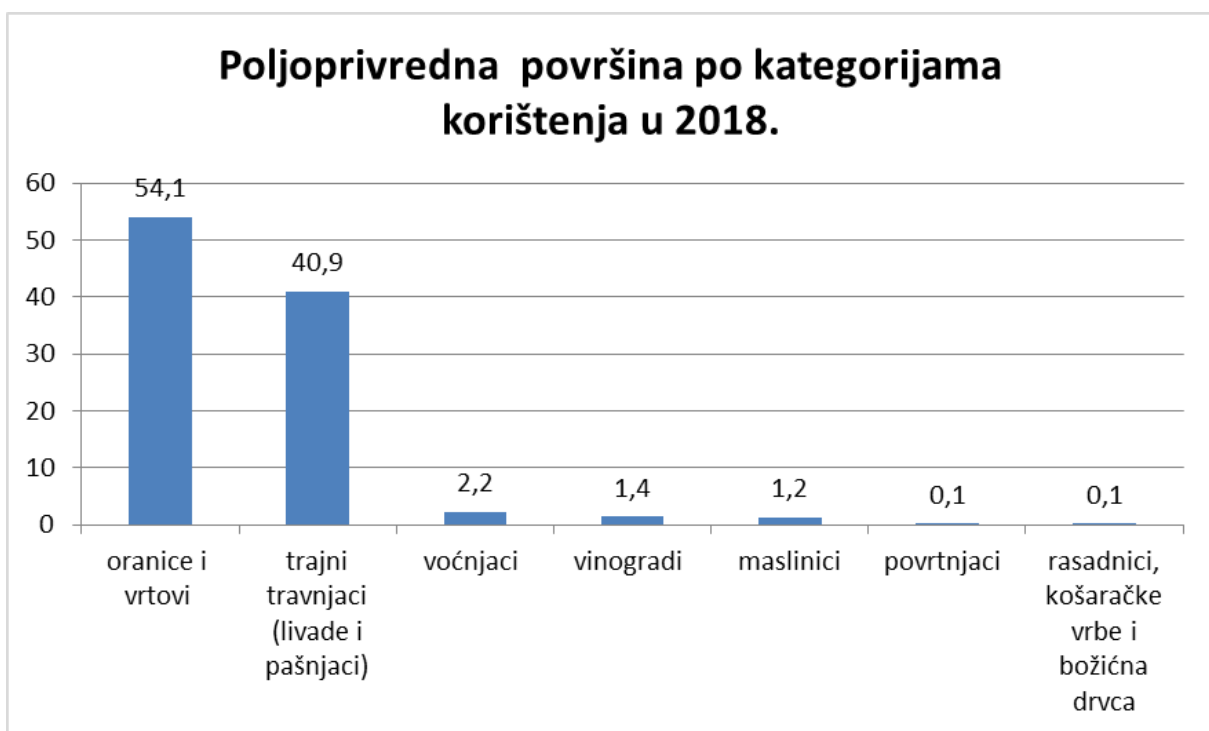
Izvor: autor prema <https://www.oiv.int/en/statistiques/>

Uz očuvanje autohtonih sorti u različitim ekološkim prilikama danas se u Hrvatskoj uzgaja većina svjetskih sorti koje daju vina dobre do izvrsne kakvoće. Od osamostaljena Republike Hrvatske do današnjih dana dogodile su se značajne promjene. Ukidanjem nekih ograničenja i donošenjem temeljnih nacionalnih propisa povećao se broj proizvođača na tržištu u odnosu na prijeratno razdoblje. Nakon ulaska u Europsku Uniju temelj zaštite proizvoda postaje vinogradarsko područje sa zaštićenom oznakom izvrsnosti i zemljopisnog podrijetla. U Hrvatskoj je veliki broj malih proizvođača koji proizvode veliki broj različitih sorti vina. Prema istom autoru tradicija proizvodnje većeg broja sorti vina je bogatstvo ali istovremeno može biti i teret za opstanak na tržištu što se naročito odnosi na male i srednje proizvođače. Postojana kakvoća u specifičnostima koja se vezuje za tehnologiju, lokalna sortna vina

čimbenici su sigurnosti na jedinstvenom europskom i svjetskom tržištu. Za opstanak Hrvatske na istom potrebno je voditi računa o vrednovanju i unapređenju stečenog znanja kao i o očuvanju i zaštiti tradicionalnih položaja (Alpeza, 2014.)

4. STANJE VINARSTVA I VINOGRADARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Poljoprivreda je temelj gospodarskog razvitka svih europskih zemalja, pa tako i Hrvatske. U Europskoj uniji na ruralna područja otpada više od 77% površine, od čega 47% čini udio poljoprivrednog zemljišta. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske iz 2018. godine raspoloživo obradivo zemljište je činilo udio od 54,1%, od toga se najviše površina koristi kao oranice i vrtovi. Prilično veliki postotak korištenoga poljoprivrednog zemljišta otpada i na trajne travnjake (40,9%), dok na trajne nasade (voćnjake, maslinike i vinograde) otpada svega 2,8%. Od ukupnog postotka trajni nasadi i vinogradi zauzimaju samo 1,4% poljoprivrednog zemljišta. Postotak raspodjele poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama korištenja za 2018. godinu razvidan je iz grafikona 5.

Grafikon 5. Udio poljoprivredne površine po kategorijama korištenja u RH,

Izvor: autor prema DZSRH, 2018.

Vinogradarstvo kao strateška grana poljoprivrede za mnoge dijelove naše zemlje zauzima poprilično mali udio u poljoprivredno obradivom zemljištu iako iako Republika Hrvatska ima vrlo povoljne ekološke karakteristike za uzgoj vinove loze i vina. Geografski položaj na 42°25' i 46°30' sjeverne geografske širine i umjerena klima osigurava uvjete za uzgoj vinove loze u skoro svim njezinim dijelovima izuzev Like, Gorskog kotara i Banovine (Fazinić i Fazinić, 1997.). Raznolikost asortimana, suvremeno znanje i tehnologija mogu dati kvalitetne proizvode koji mogu biti konkurenti na vrlo zahtjevnom tržištu. Da je vinogradarstvo u Hrvatskoj intenzivna grana poljodjelske proizvodnje sa značajnim gospodarskim učinkom govori podatak kako od vinogradarstva izravno ili neizravno u Republici Hrvatskoj živi oko 10% stanovništva (Mirošević, 1996.). Vinogradarstvo je vrlo tradicionalna grana poljoprivrede s velikim udjelom ljudskog rada naročito na najpovoljnijim vinogradarskim položajima gdje je uporaba mehanizacije otežana. Kako bi se to izbjeglo sve se više vinograda zasađuje na ravnim nepovoljnijim položajima (Bišof i Herjavec, 1996.).

4.1 Vinogradarske površine i količina proizvedenog vina u RH od 2011. do 2020. godine

Male površine, usitnjeni posjedi, neki su od problema koji muče mnoge vinogadare. Drugi problem je neusklađenost podataka oko zasađenih površina pod vinovom lozom. Stvarne površine pod vinogradima i vinogradarska struktura u Republici Hrvatskoj više puta je potencirana iz razloga što i na nacionalnoj razini postoje različite evidencije koje prate različita odstupanja.

Bazna istraživanja o strukturi vinograda u zemljama Europske unije provode se svakih pet godina počev od 1979. godine i obvezatna su za sve države članice koje imaju 500 ili više hektara vinograda s tim da je proizvodnja istih namijenjena isključivo tržištu. Prema Eurostatovim podacima za 2015. godinu u Hrvatskoj je bilo 20.393 hektara vinograda koje je obrađivalo 46.068 vinogradara. Podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske iz 2019. godine nešto su drugačiji. Prikaz podataka o zasađenim površinama, prinosu po ha, trsu kao i ukupna količina proizvedenog vina vidljiv je u tablici 2.

Tablica 2. Površina zasađena vinovom lozom i proizvodnja vina u RH od 2011-2017. godine

Opis	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ukupna površina vinograda (000 ha)	32	29	26	26	26	23	22
Broj rodnih trsova (000.000)	133	124	118	116	93	92	87
Proizvodnja, ukupno, t	204 373	187 550	181 096	134 941	154 227	123 651	116 307
Prirod t/ha	6,3	6,4	7,0	5,2	6,0	5,3	5,3
Prirod po kg/trsu	1,5	1,5	1,5	1,2	1,7	1,3	1,3
Proizvodnja vina (000/ hl)	1 409	1 293	1 249	842	992	760	726

Izvor: autor prema DZSRH, 2019.

Prema istim podacima razvidno je da površine pod vinogradima od 2011. godine su u kontinuiranom opadanju sve do 2013. godine kada je zamjetna stagnacija. Promatrano petogodišnje razdoblje ukazuje da osim opadanja površina zasađenih vinograda i ukupne proizvodnje vina prirod po trsu i po hektaru također imaju negativan trend. Najveći prirod po ha ostvaren je u 2013. godini (7,0 t/ha), dok je najslabiji prirod bio u 2014. godini.

Opadanje zasađenih vinogradarskih površina jasno je razvidno i iz tablice 3, ali u nešto manjem obimu. Podaci za ovo razdoblje dobiveni su od Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju koja vodi vinogradarski registar i za njega odgovara.

U registar se upisuje svaka osoba „fizička ili pravna koja koristi vinograd, proizvodi grožđe, proizvodi mošt i/ili vino, obavlja djelatnost punjenja ili obavlja djelatnost trgovine kao promet vinom i drugim proizvodima od grožđa i vina, a koja obuhvaća unos i/ili uvoz“ (NN 48/2014). Obveznici upisa u Vinogradarski registar su svi proizvođači koji posjeduju površinu zasađenu vinovom lozom od najmanje 0,1 hektar. U registru su sadržani podaci o obvezniku upisa, o vinogradu, o proizvodnji, izjave o berbi, izjave o proizvodnji, te izjave o zalihama

(<https://www.apprrr.hr/registri/>). U Registru su dostupni podaci od 2016. godine prema kojem slijedi prikaz podataka u tablici 3.

Tablica 3. Površine, broj trsova, vinograda i PG-a u RH

Opis	2016	2017	2018	2019	2020	2021.
Površina (ha)	19.989.17	19.670	19.582.71	19.022.09	18.648.36	18,126.36
Broj trsova	98.716.145	87.000.000	97.333.480	95.538.364	92.628.311	90,695,524
Broj vinograda	78.142	77.194	76.166	73.670	70.868	67,732
Broj PG-a	39.249	39.014	38.829	37.913	36.401	34,793

Izvor: autor prema APPRRR, 2022.

U promatranom šestogodišnjem razdoblju (2016-2021.godine) kao i u razdoblju prije toga ukupne površine pod vinovom lozom u Hrvatskoj postupno se smanjuju. Prema dostupnim podacima iz Vinogradarskog registra, za čije vođenje je zadužena Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, u 2016. godini evidentirano je 19.989.17 ha pod vinovom lozom koje su se do 2021. godine smanjile na 18,126.36 ha što u prosjeku iznosi više od 10 %. Smanjuje se broj trsova, broj registriranih vinogradara i broj poljoprivrednih gospodarstava. Usporedimo li podatke u tablici 4. koji su dobiveni od Državnog zavoda za statistiku iz 2019. godine vidjet ćemo da je situacija slična.

Tablica 4. Površina zasađena vinovom lozom i proizvodnja vina u RH od 2016 -2020. godine

Opis	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupna površina vinograda (000 ha)	23	22	21	20	21
Broj rodni trsova (000 000)	92	87	91	88	101

Proizvodnja, ukupno, t	123 651	116 307	146 242	108 296	123 554
Prirod po ha, t	5,3	5,3	7,1	5,5	5,8
Prirod po trsu, kg	1,3	1,3	1,6	1,2	1,2
Proizvodnja vina (000 hl)	760	726	952	704	800

Izvor: autor prema DZSRH, 2019.

Pad vinogradarskih površina u uskoj je korelaciji s proizvedenom količinom vina. U promatranom periodu od deset godina proizvodnja vina u RH bilježi kontinuirani pad izuzev 2011. godin nakon čega opet slijedi blagi pad, te se proizvodnja vina od 2014 godine do 2020. godine mijenja. U tablici 5. prikazana je proizvodnja vina 2011. do 2020. godine.

Tablica 5. Proizvodnja vina u desetogodišnjem periodu

Proizvodnja vina u RH u (000 ha)									
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1 409	1 293	1 249	842	992	760	726	952	704	800

Izvor: autor prema DZSRH, 2022.

Nakon 2016. godine proizvodnja vina je u stagnaciji ili čak prati blagi pozitivan trend rasta što se može vidjeti u tablici 4. Naime, podaci iz tablice 4. pokazuju da je u 2017. godini proizvedeno 726 000 hektolitara vina. U 2018. godini koja se smatra izuzetno povoljnom po pitanju proizvodnje ostvareno je rekordnih 952 000 hektolitara, da bi u 2019. godini proizvodnja vina ponovno pala na 704 000 hektolitara.

Napravljena je usporedba vinogradarskih površina po županijama. Prema podacima APPRRR, iz 2022. godine (2017. godina nije bila raspoloživa) najviše površina pod vinogradima ima: Istarska, potom Osječko baranjska, pa Dubrovačko neretvanska županija. Značajan doprinos imaju i Splitsko dalmatinska, Vukovarsko srijemska te Požeško slavonska županija. Prikaz vinogradarskih površina po županijama razvidan je u tablici 6.

Tablica 6. Vinogradarske površine po županijama (ha)

Županija	2016	2018	2019	2020	2021
Bjelovarsko-bilogorska županija	284,66	268,86	255,36	239,15	208.83
Brodsko-posavska županija	249,42	240,80	240,49	237,57	237.79
Dubrovačko-neretvanska županija	2.355,88	2.143,96	2.124,37	2.091,82	2,035.53
Grad Zagreb	99,22	95,84	92,41	87,13	81.97
Istarska županija	3.038,42	2.980,85	2.947,76	2.928,21	2,865.77
Karlovačka županija	108,74	104,62	103,62	101,16	98.26
Koprivničko-križevačka županija	567,51	534,46	511,48	451,27	401.38
Krapinsko-zagorska županija	740,21	757,64	726,88	708,04	665.84
Ličko-senjska županija	19,70	17,64	16,84	16,50	15.73
Međimurska županija	526,95	516,74	490,32	492,79	485.80
Osječko-baranjska županija	2.385,81	2.282,04	2.226,15	2.234,65	2,204.00
Požeško-slavonska županija	1.425,29	1.497,96	1.490,72	1.463,47	1,476.69
Primorsko-goranska županija	193,45	196,40	194,87	193,80	192.00
Sisačko-moslavačka županija	236,54	226,94	225,34	213,67	220.77
Splitsko-dalmatinska županija	1.754,08	1.668,62	1.648,73	1.574,47	1,569.08
Šibensko-kninska županija	942,43	942,72	913,27	904,72	880,97
Varaždinska županija	533,18	509,79	487,95	458,13	422.09
Virovitičko-podravska županija	456,44	435,75	432,83	424,16	417.66
Vukovarsko-srijemska županija	1.686,98	1.625,86	1.631,95	1.608,03	1,590.01
Zadarska županija	1.479,28	1.508,66	1.452,30	1.447,39	1,328.69

Zagrebačka županija	904,98	852,85	808,43	772,23	727.48
---------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Izvor: autora prema APPRRR, 2022.

Iz tablice 6. može se zaključiti kako opadanje vinogradarskih površina bilježe sve županije. Podaci APPRRR (2022.) sugeriraju da Dubrovačko-neretvanska županija raspolaže s najvećim brojem vinogradarskih parcela, njih 13.135, i 15.344.939 trsova. Krapinsko-zagorska prednjači po broju poljoprivrednih gospodarstava koja u svom sastavu ima 5.398 njih. Najmanje površine vinograda zasađene su u Ličko-senjskoj županiji koja ima 16,50 ha, 108 parcela, 102.382 trsova na 61 poljoprivrednom gospodarstvu.

Prema statističkim podacima Vina Croatia (2021.) glavne sorte vinove loze su: Graševina, Malvazija Istarska i Plavac Mali koje imaju zaštićenu oznaku izvrsnosti.

4.2 Vinogradarske zone i regije Republike Hrvatske

U svim područjima svijeta u kojima se uzgaja vinova loza postoje klimatske i geomorfološke cjeline u kojima su u većoj ili manjoj mjeri izražene razlike u kakvoći grožđa i vina. Osim navedenog na kakvoću vina utječe još podloga, kultivar, tehnologija i tradicija proizvodnje. Kako bi se što bolje odredili okolišni uvjeti i tehnologija proizvodnje gotovo sva vinogradarska područja u svijetu obuhvaćena su regionalizacijom (Mirošević, 1996.).

Prema Preiner i suradnici (2021.) sve se više mijenjaju okolišni uvjeti koji definiraju pojedine vinogradarske zone. Temperaturni režim čini polazišnu osnovu za zoniranje a podaci o temperaturama trenutačno se uzimaju iz najbližih mjernih hidrometeoroloških postaja koji se u načelu razlikuju od onih u samim vinogorjima a koji nisu dovoljno precizni za definiranje stvarnih uvjeta i detektiranje promjena. Navedeno uvjetuju potrebu za uspostavljanje novog sustava praćenja okolišnih uvjeta koji će biti smješteni u realne uvjete uzgoja (Preiner i sur. 2021.). Zoniranje i regionalizacija je multidisciplinarna metoda koja uključuje znanje različitih stručnjaka iz područja vinogradarstva, enologe, pedologe, klimatologe, botaničare, kartografe, statističare, informatičke stručnjake (Prša i sur. 2018.).

Prema Mirošević (1996.) pod pojmom regionalizacije vinogradarskih područja „podrazumijevamo znanstveno i stručno utemeljenu zakonsku odredbu kojom jedno šire vinogradarsko područje svodimo u zemljopisne granice vinogradarskih jedinica koje se međusobno razlikuju po prirodnim čimbenicima (tlo, klima, topografija i dr.) i čimbenicima koji izravno ili neizravno nastaju utjecajem čovjeka (podloga, kultivar, tehnologija proizvodnje, tradicija i dr.“,

Zoniranje vinograda u Europi započelo je u još u devetnaestom Lisabonskim sporazumom kada je prema međunarodnim standardima i preporukama OIV-a napravljena podjela vinogradarskih područja na vinogradarske zone. Svrha zoniranja i regionalizacije je zakonskim propisima zaštititi proizvođača čiji proizvodi moraju biti prepoznatljivi po podrijetlu, kakvoći i specifičnostima ljudske brige i tradicije (Mirošević, 1996.)

Geografski smještaj Republike Hrvatske je izrazito pogodan za uzgoj vinove loze u svim njezinim zonama od sjeverne kontinentalne, preko unutrašnje do južne zone (Proleksis enciklopedija Online, 2012.). Klimatski uvjeti i duga tradicija uvjetovali su da je u nekim njezinim dijelovima vinogradarstvo predstavljalo a i danas predstavlja jedinu moguću granu poljoprivrede. Danas se proizvodnja vina u Hrvatskoj može okarakterizirati kao proizvodnja koja ima tendenciju podizanja kvalitete kroz premještanje vinograda na područja koja osiguravaju kvalitetnije grožđe (Hrvatska vina - vinacroatia.hr).

U Hrvatskoj je podjela na vinogradarske zone započela 70-tih godina 20. stoljeća kada je izvršena prva regionalizacija vinogradarskih zona. Institut za jadranske kulture i melioraciju krša Split 1976. godine izradio regionalizaciju tadašnjih podrajona Sjeverna Dalmacija i podrajona Srednja i južna Dalmacija. Nakon toga Institut za vinogradarstvo, vinarstvo, voćarstvo i vrtlarstvo izradio je većinu preostalih regionalizacija na koje su u najvećoj mjeri utjecali klimatska i zemljišna svojstva, stanje postojeće vinogradarske proizvodnje, poboljšanje i proširenje sortimenta vinove loze i lozinih podloga, te organizacijsko - ekonomska struktura određenog podrejonu (Prša i sur. 2021.).

Cilj regionalizacije je prvenstveno zaštita zemljopisnog podrijetla. Slijedeći dvije osnovne odrednice reorganizacije, klimu i sorte vinove loze kroz područja na kojima najbolje uspijeva, vinogradarska Hrvatska podijeljena je u regije s podregijama. Postoji nekoliko podjela vinogradarskih regija za našu zemlju. Fazinić (1997.) navod dvije vinogradarske regije Primorska i Kontinentalna. Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu ruralnom razvoju RH je podijeljena u četiri vinogradarske regije s podregijama čiji je prikaz vidljiv na slici 1.

Slika 1. Vinogradarske regije.

Izvor: <https://vinacroatia.hr/vinogradarske-regije-i-sortiment/>

Najveći površinski udio vinogradarske regije čine Dalmacija s Istrom i Kvarnerom na koju otpada 47,3 % ha, slijedi Slavonija i Podunavlje čiji je udio vinograda 30,5% ha, potom Bregovita Hrvatska čiji ukupno zasađeni vinogradi daju udio od 22,2% ha u ukupnom vinogradarstvu (Vina Croatia, 2021.). U prikazu hrvatske regionalizacije vinogradarskih područja bit će navedeni preporučeni i dozvoljeni kultivari za određene podregije.

Na temelju članka 7. stavka 8. Zakona o vinu (NN 32/19), donesen je Pravilnik o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze kojim se propisuje način utvrđivanja granica zemljopisnih područja za uzgoj vinove loze u RH te podjela regija na podregije, vinogorja i vinogradarske položaje. Pravilnik se „temelji se na administrativnim granicama gradova i

općina utvrđenim u skladu s posebnim propisom kojim se uređuju područja županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj“ (NN,76/19). Prema važećem pravilniku članka 3. zemljopisna područja za uzgoj vinove loze u RH podijeljena su na četiri vinogradarske regije i dvanaest podregija.

4.2.1 Vinogradarska regija Slavonija i hrvatsko Podunavlje

Vinogradarska regija Slavonija i hrvatsko Podunavlje dijeli se na podregije:

- Hrvatsko Podunavlje
- Slavonija

Ovu vinogradarsku regiju karakterizira umjereno kontinentalna klima s pravilnom izmjenom godišnjih doba i optimalnim okolinskim uvjetima koji pogoduju uzgoju vinove loze. Reljef je blago valoviti s okolinskim obroncima Fruške gore u okolici Iloka, Banskog brda u Baranji i Daljske planine u okolici Erduta koji se strmo spušta prema rijeci Dunav.

Uz rijeku Dunav nalaze se tri vrijedna vinogorja: Srijem, Erdut i Baranja. U podregiju Slavoniju smještene su vinogorja: Kutjevo, Požega – Pleternica, Pakrac, Daruvar, Nova Gradiška, Slavonski Brod, Đakovo, Feričanci, Orahovica – Slatina te Virovitica koji su smješteni na padinama središnjeg slavonskog gorja Psunja, Papuka (Geopark pod zaštitom UNSCO-a), Krndije, Dilj gore i Požeške gore. Vinogradi Slavonske vinogradarske regije smješteni na nadmorskoj visini od 150 do 450 metara ujedno su i najveće površine pod vinogradima u Republici Hrvatskoj odakle potječu neka od najboljih vina kontinentalnih vinorodnih podneblja na svijetu.

Tablica 7. Preporučeni kultivari regije Slavonije i hrvatskog Podunavlja

Preporučeni kultivari za uzgoj regija Slavonija i hrvatsko Podunavlje
Alicante Bouschet, Blauburger, Cabernet franc, Cabernet Sauvignon, Chardonnay, Frankovka, Gamay crni, Gamay bojadiser, Graševina, Kadarka, Kerner bijeli, Magrovina, Malvasia nera, Manzoni bijeli, Merlot, Moslavac, Muškat bijeli, Muškat ottonel, Muškat ruža, Muškat žuti, Nebiolo, Neuburger, Pinot bijeli, Pinot crni, Pinot meunier, Pinot sivi, Portugizac, Radgonska ranina, Rajnski rizling, Ranfol, Rizvanac, Ruževina, Sangiovese, Sauvignon, Semillon, Silvanac zeleni, Syrah, Traminac bijeli, Traminac crveni, Tribidrag, Verduzzo, Viognier, Zelenac slatki, Zweigelt, Žerjavina

Izvor: autor prema Ministarstvo poljoprivrede, 2022.

Vodeća vinogradarska sorta je Graševina koju ovisno o stilu proizvodnje i vinogorju nalazimo u nekoliko varijacija od vrhunskih pjenušavih vina, svježih i laganih, mladih Graševina do kompleksnih odležanih vina bujnog tijela te svih kategorija predikatnih vina. Raznoliko podneblje omogućuje uzgoj velikog broja sorti bijelog vina od Chardonnay-a, Pinota sivog, Pinota bijelog, Sauvignona, Traminca, Zelenca slatkog, Rizvanca, Silvanca, Rizlinga Rajnskog te Muškata žutog. U novije vrijeme sve se češće proizvode i vrhunska crna vina kao što su: Pinot crni, Merlot, Frankovka, Cabernet sauvignon, Cabernet Franca, Zweigelt, Portugizac pa čak i Syrah. Iako dominira Graševina i bijele sorte, mnoga se crna vina izvrsno slažu s tradicionalnom kuhinjom regije (<https://vinacroatia.hr/>).

4.2.2 Vinogradarska regija Središnja bregovita Hrvatska

Vinogradarska regija Središnja bregovita Hrvatska dijeli se na podregije:

- Moslavina,
- Prigorje – Bilogora,
- Zagorje – Međimurje,
- Plešivica
- Pokuplje

Područje Središnje bregovite Hrvatske odlikuje umjereno kontinentalna klima koja je pogodna za proizvodnju bijelih vina. Ovu regiju čini pet vinogradarskih podregija koje sa svojim

vinogorjima daju pet pet različitih Zaštićenih oznaka izvornosti (ZOI). Istočno uz rijeku Savu je podregija Moslavina s vinogradima smještenim na obroncima Moslavačke gore. Na obroncima Medvednice Kalnika i Bilogore smjestili su se vinogradi podregije Prigorje – Bilogora. Podregija Zagorje – Međimurje najsjevernije je područje uzgoja vinove loze u Hrvatskoj. Karakteriziraju ga brežuljkasti položaji koji se prema sjeveri vežu za Alpe. Plešivica je karakteristična po svojim jedinstvenim i slikovitim vinogradarskim amfiteatrima Žumberačkog gorja. Oko Kupe, Mrežnici rijeke Dobre na niskim brežuljcima Vukomeričkih gorica nalaze se vinogradi podregije Pokuplje. Najzastupljenije sorte vina su Graševina, Pinot sivi, Pinot bijeli, Rajnski rizling, Chardonnay, Kraljevina, Moslavac, Sauvignon i Muškati žuti. Slabije zastupljene sorte su Škrlet i Klešćec. Također slabije zastupljene autohtone sorte ovog kraja su Sokol, Velika belina, Belina smudna, Črnina kasna te mnoge druge. Vina ove regije su srednje alkoholna, umjerenih do visokih kiselina, ekstraktna, u pravilu svježija i pitka, lijepih cvjetnih, voćnih i začinskih aroma. Ovo je regija izvrsnih pjenušavih vina tipične svježine i lepršavosti, uglavnom proizvedenih od mješavina sorata. Pjenušci dobiveni od autohtonih sorti su: Kraljevina, Moslavac, Škrlet, Plavec žuti ili Šipon. Iako je područje karakteristično po proizvodnji bijelih vina uzgajaju se i neka crna i ružičasta vina. Crna vina ovog kraja se piju uglavnom mlada ali se mogu proizvesti i neka kompleksna za odležavanja a to su Frankovka, Pinot crni, Portugizac i Cabernet sauvignon (<https://vinacroatia.hr/>).

Tablica 8. Preporučeni kultivari regija Središnja bregovita Hrvatska

Preporučeni kultivari regija Središnja bregovita Hrvatska
Alicante Bouschet, Belina desinićka, Belina hižakovečka, Belina mala, Belina smudna, Kraljevina, Lipovina, Lovrijenac, Malvasia nera, Manzoni bijeli, Radgonska ranina, Rajnski rizling, Ranfol, Regent, Rizvanac, Belina starohrvatska, Belina svetokriška, Bianca, Blauburger, Cabernet cortis, Cabernet franc, Cabernet Sauvignon, Chardonnay, Dišeća ranina, Dornfelder, Frankovka, Gamay crni, Gamay bojadiser, Graševina, Johanniter, Kadarka, Kavčina crna, Kerner bijeli, Klešćec bijeli, Merlot, Merzling, Mirkovača, Modra kosovina, Moslavac, Muškat bijeli, Muškat morio, Muškat ottonel, Muškat ruža, Muškat žuti, Neuburger, Ovčji rep bijeli, Phoenix, Pinot bijeli, Pinot crni, Pinot meunier, Pinot sivi, Plavec žuti, Portugizac, Sauvignon, Semillon, Silvanac zeleni, Sokol, Solaris, Staufer, Syrah, Šipelj, Škrlet, Traminac bijeli, Traminac crveni, Tirolan crni, Veltlinac crveni, Veltlinac zeleni, olovina crvena, Zelenac slatki, Zelenika, Zweigelt

Izvor: autor prema Ministarstvo poljoprivrede, 2022.

4.2.3 Vinogradarska regija Hrvatska Istra i Kvarner

Vinogradarska regija Hrvatska Istra i Kvarner dijeli se na podregije:

- Hrvatska Istra
- Kvarner i Hrvatsko primorje

Prema navodima Vina podjela tla na cjeline bijele, sive i crvene Istre te klima koja se mijenja od obale jadranskog mora prema unutrašnjosti učinili su da Istra ima okolinske uvjete za uzgoj vinove loze koji su jedinstveni u svijetu. Područje Kvarnera obuhvaća krške strmine koje se spuštaju s Učke, Vinodolsku dolinu, otoke: Krk, Susak, rab i Pag. Najznačajnija sorta ove regije je Malvazija od koje se dobivaju vina različitih stilova od jako alkoholnih, uravnoteženih kiselina i izraženih aroma. Od muškatnih sorti posebno se ističe Muškat momjanski koje nosi Zaštićenu oznaku izvrsnosti (ZOI) proizveden od sorte Muškat bijeli s područja Momjana. Crna vina Istre uz Borgonju su Merlot, Muškat ruža, Hrvatica i Cabernet sauvignon. Mediteranska klima i utjecaj zraka s mora vinima s područja Kvarnera daju svježinu i izraženu pitkost uz naglašenu sortnu aromu. Sortiment ove vinogradarske regije posljedica je dugogodišnjeg uzgoja vinove loze, a mnoge od njih, poput Žlahtine, Gegića,

Sušćana, Sušića, Maraštine i Plavine smatraju se autohtonim vrstama ovog područja. Od starih autohtonih sorti s ovog područja potječe i poznata Bakarska vodica, pjenušavo vino koje se proizvodi u gradu Bakru uzgojenih na Bakarskim terasama (<https://vinacroatia.hr/>).

Tablica 9. Preporučeni kultivari za regija Hrvatska Istra i Kvarner

Preporučeni kultivari za regija Hrvatska Istra i Kvarner
Alicante Bouschet, Ancellotta, Babić, Barbera, Bilan, Brajda bijela, Brajda velika crna, Brajdica bijela, Cabernet franc, Cabernet Sauvignon, Carmenere, Chardonnay, Cipar, Croatina, Debejan crni, Debit, Divljaka bijela, Dolčin, Draganela, Duranija, Frankovka, Gamay bojadiser, Gamay crni, Garganja, Gegić, Grenache bijeli, Grenache crni, Hrvatica, Jarbola, Maccabeu blanc, Malvasija dubrovačka bijela, Malvazija istarska, Malvasia nera, Manzoni bijeli, Maraština, Mejsko belo, Merlot, Muškat bijeli, Muškat ottonel, Muškat ruža, Muškat žuti, Nebiolo, Ošljevina, Petit Verdot, Pinot bijeli, Pinot crni, Pinot meunier, Pinot sivi, Plavac mali crni Plavčina, Plavica, Plavina, Refošk, Rušljin crni, Sansigot, Sauvignon, Sauvignonasse, Semillon, Surina, Syrah, Tempranillo, Teran, Topol, Trbljan, Trebbiano Toscano, Tribidrag, Trojiščina crvena, Vela pergola, Verdić, Verduzzo, Viognier, Volarovo, Žlahtina, Žumić

Izvor: autor prema Ministarstvo poljoprivrede, 2022.

4.2.4 Vinogradarska regija Dalmacija

Vinogradarska regija Dalmacija dijeli se na podregije:

- Sjeverna Dalmacija,
- Dalmatinska Zagora
- Srednja i Južna Dalmacija

Brdoviti Pelješac smješten u Dalmaciji drugi je po veličini hrvatski poluotok s kojeg dolazi najbolje hrvatsko crno vino sorte plavac mali. Sorta je prilagođena škrtom tlu i vreloj mediteranskoj klimi. Plavci s južnih padina daju snažna, puna i bogata vina izvrsne kakvoće. Plavci iz unutrašnjosti poluotoka daju laganija i svježija vina. na krševitim južnim padinama izloženim suncu. Plavac mali najviše se uzgaja na Pelješcu, Hvaru, Braču i Visu, a najznačajniji i najpoznatiji položaj je Dingač koji čini padinu gorskog bila eksponiranu prema jugozapadu s inklinacijom od 10° do 60°. Strmina gorskoga bila i otvorenost prema moru tajna

je kvalitete vina Dingač. U ovoj vinogradarskoj regiji nalazi se najsunčaniji otok Hvar čija je južna strana vrlo strma na kojoj su dva vinogradarska položaja Ivan Dolac i Sveta Nedjelja, idealna je za uzgoj Plavca malog i bogatih vina bujnog tijela. Na otoku Hvaru uzgaja se najpoznatija autohtona vinska sorta Bogdanuša. Među predstavnicima crnih vinskih sorata Sjeverne Dalmacije su Babić, Grenache i Plavina, a bijelih Debit i Maraština. Vinogorja od posebnog značaja za ovu regiju su: Primošten u kojem dominira uzgoj sorte Babić još jedna autohtona sorta Sjeverne Dalmacije, potom, Pirovac Skradin, Promina te Benkovac – Stankovci. Sva vina Sjeverne Dalmacije ugodnih su kiselina, svježna, nježna i pitka (<https://vinacroatia.hr/>).

Tablica 10. Preporučeni kultivari za regiju Dalmacija

Preporučeni kultivari za regiju Dalmacija
Alicante Bouschet, Babica, Babica plosnata, Babić, Barjanka, Bena, Bijeli krstač, Bilina privlačka, Biloliska, Blatina, Bogdanuša, Botun, Bratkovina bijela, Bratkovina crvena, Brunac, Cabernet franc, Cabernet Sauvignon, Carignan, Carmenere, Cetinka, Chardonnay, Cibib bijeli, Cinsaut, Crljenak viški, Crnka, Debit, Dobričić, Drnekuša, Dugovrst, Frmentun, Galac, Glavinuša, Graševina, Grenache bijeli, Grenache crni, Grk, Grgičevica, Gustopupica, Kadarun, Komostrica, Krstičevica, Krkošija, Kujundžuša, Kurtelaška, Lasina, Ljutun, Magrovina, Malvasia di Candia Malvasija dubrovačka bijela, Maraština, Medna, Mekuja, Merlot, Mijajuša, Mladenka, Mourvedre, Muškati ruža, Muškati žuti, Ninčuša, Okatica bijela, Okatica crna, Pagadebit bijeli, Palagružanka, Palaruša, Pinot bijeli, Pinot crni, Pinot meunier, Pinot sivi, Plava Lovora, Plavac mali crni, Plavac mali sivi, Plavina, Pljuskavac crni, Pošip bijeli, Pošip crni, Pošip vrgorski, Prč, Silbijanac, Rkaciteli, Runjavac, Sauvignon, Siložder crni, Sobotovac, Soić crni, Svrđlovina crna, Syrah, Šemperinka crna, Tempranillo, Topol, Touriga franca, Touriga nacional, Trbljan, Trebbiano Romagnolo, Trebbiano Toscano, Tribidrag, Trišnjavac crni, Trnjak, Viognier, Viška, Vlaška, Vranac, Vrškajica, Vugava, Vugava bijela omiška, Vugava crvena omiška, Zadarka, Zelenka šoltanska, Zlatarica, Zlatarica blatska, Žilavka

Izvor: autor prema Ministarstvo poljoprivrede, 2022.

5. SORTIMENT VINOVE LOZE

U gotovo svakoj poljoprivrednoj kulturi izbor sorte je presudni čimbenik uspješnosti uzgoja kulture. Izbor sorte naročito je izražen u vinogradarstvu i vinarstvu. Prema Maletić i sur. (2008.) kultivar vinove loze je najvažniji čimbenik kakvoće vina koja sa svojim jedinstvenim genotipom izravno utječe na prinos, sadržaj šećera, količinu i sastav kiselina. Osim toga sorta vinove loze daje vinu karakter, osobnost i identitet. Izravno utječe na fizikalno-kemijska ali i senzorna (olfaktivna i gustativna) obilježja.

Podjela vinove loze najčešće se bazira na morfološkom, fiziološkom, gospodarskom ili geografskom podrijetlu. Prva podjela sorata temeljila se na morfološkim obilježjima, prije svega po boji bobica. Kasnije su uz boju bobica u obzir uzete veličina, okus, oblik i dozrijevanje. Da bi se dobivenim skupinama radi bolje sistematizacije dodale još dlakavost naličja lista (golo, pusteno dlakavo, i dlakavost neodređenog intenziteta) (Maletić i sur. 2008.).

Negrulj je 1946. godine razradio ekološko -zemljopisnu pripadnost kultivara. Prema njegovoj klasifikaciji tri su osnovne skupine kultivara:

- Zapadnoeuropska skupina kultivara /*convarietas occidentalis*
- Skupina kultivara crnomorskog sliva/ *convarietas pontica*
- Istočna skupina kultivara/ *convarietas otientalis*

Osim navedene podjele postoji i podjela na vrstu kultivara prema njihovnoj uporabnoj vrijednosti: za potrošnju u svježem stanju – zobatice, za preradu u vino, za destilate (vinjaci i rakije), za proizvodnju ugušćenih moštova, koncentrata i sokova, za sušenje (grožđice, suhice), za kompot, marmelade i džemove, za lozne podloge i za dekorativne svrhe.

Podjelu kultivara prema vremenu dozrijevanja napravio je Pulliat 1897. godine. Kultivare prema vremenu dozrijevanja podijelio je u pet grupa a kao polazište poslužilo mu je vrijeme dozrijevanja plemenke zlatne (Mirošević, 1996.). Međutim, prema istom autoru najčešće razvrstavanje kultivara je prema njihovoj kakvoći na visoke, dobre i osrednje kakvoće.

5.1 Sorte vinove loze u Hrvatskoj

S obzirom da se Republika Hrvatska nalazi u geografskoj zoni u kojoj prevladavaju povoljni klimatski uvjeti za uzgoj vinove loze velika je raznolikost kultivara, od kojih su neki specifični za naše područje, pa je utvrđeno da su to naše autohtone sorte. Kao i u većini zemalja svijeta dolaskom američkih bolesti i filoksere u drugoj polovici 19. stoljeća i u Hrvatskoj se dogodilo propadanje velikog dijela vinograda a time i velikog broja autohtonih hrvatskih sorti vinove loze. Ta situacija je izražena i danas ali s nekim drugim razlozima. Najčešće je to nebriga i nepostojanje nacionalne politike koja bi potaknula revitalizaciju nekih vrijednih sorti. (Ivandija, 2008.).

I pored toga u Hrvatskoj danas se može naći preko 250 sorti od kojih je oko 130 vrijednih autohtonih vrsta vinove loze. Nekada je ta brojka iznosila više od četiri stotine, danas u intenzivnom uzgoju Hrvatska broji oko dvadesetak vrsti. Polovinu od tog broja čine Plavac mali, Graševina i Malvazija istarska. Od ostalih vrijedno je spomenuti: Plavina, Merlot, Chardonnay, Trbljan, Kujundūša, Babić, Pošip, Rizling Rajnski, Moslavac, Frankovka, Kraljevina, Cabernet sauvignon, Maraština, Teran, Sauvignon, Traminac, Pinot sivi, Ranfol, Rkaciteli, Ružica, Vranac (<https://pupitres.hr/upoznajmo-vina-hrvatske-i-njene-znacajne-authotno-sorte/>).

Do početka ampelografskog rada na našim područjima vrlo malo je sačuvanih dokumenata o imenima sorata, spominju se tek neke poput Malvasija dubrovačka iz 14. st, i Tribidrag (Crljenjak kaštelanski i Zinfandel) u 16 st. Plavac mali koji je danas najvažnija hrvatska sorta spominje se tek u 19. st. Graševina Plavac mali i Malvazija istarska zauzimaju uvjerljivo najveće površine u hrvatskim vinogradima. Procjena je da na navedene tri sorte otpada oko 40% svih površina pod vinogradima u RH (Maletić i sur. 2008.). U tablici 11. prikazane su najvažnije vinske sorte koje se uzgajaju u RH.

Tablica 11. Najvažnije vinske sorte RH

Redni broj	Ime sorte	Redni broj	Ime sorte	Redni broj	Ime sorte
1.	Graševina B	11.	Pošip B	21.	Grenache N
2.	Plavac mali N	12.	Debit B	22.	Vranac n
3.	Malvazija istarska B	13.	Moslavac B	23.	Traminac Rg
4.	Plavina N	14.	Ugni blanc B	24.	Ranfol B
5.	Merlot N	15.	MaraštinaB	25.	Ružica Rs
6.	Chardonnay B	16.	Frankovka N	26.	Sauvignon B
7.	Trbljan B	17.	Tern N	27.	Pinot sivi Gr
8.	Rizling rajnski B	18.	Pinot B	28.	Ruzvanac B
9.	Kujundžuša B	19.	Cabernet sauvignon N	2.	Rkaciteli B
10.	Babić N	20.	Kraljevina Rs	30.	Carignane N

Izvor: autor prema Maletić i sur. 2008.

Prema Priopćenju Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske površine vinograda pod sortama vinove loze koje su veće od 500 ha a pripadaju skupini Zaštićenih oznakom izvornosti najviše površina je u starosnom razredu od 10 do 29 godina. Promatrano prema sorti iz tablice 12. je razvidno da je najviše površina sorte Graševina iz razreda od 10- 29. godina dok su Plavac mali i Malvazija u najvećem postotku u razredu 30 i više godina.

Tablica 12. Starosna struktura vinove loze u RH u 2015.godini

Sorte	Ukupno	Starosna struktura			
		Manje od 3 godine	Od 3-9 godina	10 – 29 godina	30 i više godina
Graševina	4.589,90	149,72	2.038,01	1.761,50	640,67
Plavac mali	1.697,30	36,99	546,26	553,68	640,67

Malvazija istarska	1.683,92	88,86	375,60	474,14	745,32
Merlot	857,44	30,03	399,22	309,22	118,97
Cabernet sauvignon	727,42	18,96	18,96	262,28	75,32
Plavina	683,84	3,33	101,92	236,25	342,34
Chardonnay	675,23	19,95	228,87	408,86	17,55
Rajnski rizling	636,89	15,83	113,78	458,62	48,66
Frankovka	518,90	3,24	161,23	218,00	136,43
Ukupno	12.070,84	366,91	4.335,75	4.682,55	2.685,63

Izvor: autor prema DZSRH, 2016.

5.1 Stanje na tržištu

Od ukupne površini 19.022,09 ha, 73.670 parcela i 37.913 broja poljoprivrednih gospodarstava kada je riječ o sortama vinove loze, 20 vodećih sorata zauzima površinu od 14.457,49 ha. U postupku provedbe upravnog postupka Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i uljarstvo - CVVU-a, (*Centre of Viticulture, Enology and Edible Oils Analysis*) nakon provedene administrativne kontrole zahtjeva, fizikalno-kemijskog i senzornog ispitivanja, izdaje se rješenje kojim se dopušta stavljanje proizvoda na tržište. Na osnovu izdanih rješenja prate se količine vina u prometu prema vrsti proizvoda, godini berbe i kategoriji kakvoće odnosno tradicionalnom izrazu. Tijekom 2019. godine 1.660 poslovnih subjekata u promet je stavilo 689.280,24 ha/l svojih proizvoda (HAPIH, 2020.).

Tablica 13. Usporedba brojčanih pokazatelja o količinama (hl) proizvoda u prometu za koje je izdano rješenje od 2017.-2020. godine

Opis	2017	2018	2019	2020
Vino bez ZOI, sortno vino i stolno vino s OZP	122.174,35	140.908,32	111.624,70	130.682,04
Kvalitetno vino	371.575,47	370.821,87	392.033,43	315.639,75
Vrhunsko vino	50.936,36	52.942,38	44.102,60	44.407,15

Pjenušavo, gazirano, biser vino	4.525,61	6.133,25	6.190,23	3.588,50
Specijalno vino	2.207,93	1.420,11	395,68	379,90
Voćno vino	77.341,60	97.845,45	134.933,60	40.995,20
Ocat i ostali proizvodi	10.419,96	17.495,68	--	--
Ukupno	639.181,28	687.567,06	689.280,24	535.692,54

Izvor: autor prema HAPIH, 2022.

Iz tabličnog prikaza vidljivo je da najveći udio pri stavljanju proizvoda na tržište, više od 80%, čine vina. Kod voćnih vina je zabilježen rast od gotovo 38% u odnosu na 2018. godinu. Najzastupljenija su kvalitetna vina koja slijede trend rasta iz godine u godinu. Poslije njih su najzastupljenija vina bez ZOI, sortno vino i stolno vino s OZP. Prema izvješću HAPIH (2019.) količina proizvoda koja je stavljena u promet u 2019. godini veća je od planirane. Kao glavni razlog povećanja količine proizvoda u prometu je i to što se trošak provjera u postupku donošenja rješenja za promet novim Zakonom o vinu, koji je stupio na snagu 1. travnja 2019. godine podmiruje iz sredstava Državnog proračuna. Nadalje, isti izvor izvještava da realizacija planiranog ovisi prvenstveno o agroklimatskim prilikama u Republici Hrvatskoj te zbog toga količine vina u prometu variraju od godine do godine. Na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku razvidno je da RH uvozi znatno veće količine vina nego što iste izveze što je razvidno iz tablice 14.

Tablica 14. Bilanca vina

Opis	2015	2016	2017	2018	2019
Uvoz vina (000/ hl)	262	304,3	295,7	232,9	248,7
Izvoz vina (000/hl)	42	44,1	54,1	49,5	52,5
Domaća potrošnja hl	1 158 850	1 207 000	1 002 000	984 730	--
Potrošnja po glavi st./l	25,6	26,8	22,0	22,2	--

Izvor: autor prema DZSRH, 2015., 2015, 2017, 2018., 2019.

Zadnjih nekoliko godina domaća potrošnja vina se znatno smanjila, te se ista kreće oko 22 litre po stanovniku što podrazumijeva smanjenje za oko tri litre u odnosu na početak promatranog perioda.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju veliko europsko tržište približilo se hrvatskom s manje administrativnih prepreka. Navedeno je omogućilo da Hrvatska svoja vina može plasirati na zahtjevno europsko tržište što je dobro za Hrvatsku. Međutim, isto tako Hrvatska može uvoziti vina s europskog tržišta po nižim cijenama i lošije kakvoće. Prema podacima iz tablice 15. može se uočiti da se u Hrvatskoj u najvećem postotku proizvode vina sa zaštićenom oznakom izvornosti čiji je udio svake godine veći. Osim toga u Hrvatskoj su najzastupljenija kvalitetna vina kao što je ranije prikazano. Prema Božić (2008.) najveće opasnosti domaćem vinarstvu prijete od velike ponude uvoznih vina, koja imaju nižu cijenu i dobru reklamu.

Tablica 15. Proizvodnja vina po kategorijama

Opis	2015	2016	2017	2018
Udio ZOI vina u proizvodnji	47,4 %	53,3 %	59,2 %	64,8 %
Sortna	5,0 %	5,7 %	6,4 %	4,1 %
Ostala vina	47,6 %	41,0 %	34,4 %	31,3 %

Izvor: autor prema DZSRH, 2015., 2015, 2017, 2018.

Hrvatski vinogradi su rascjepkani na manje parcele na što upućuje činjenica da se najveći dio vinograda nalazi u vlasništvu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s prosječnom površinom manjom od 1 ha. (Božić, 2008). Kada je riječ o prodaji vina, prema važećem zakonu o vinu proizvođač može svoje vino izravno prodavati u sklopu vlastitog proizvodnog objekta, u specijaliziranim prodavaonicama vina, kroz seoski turizam ili u ugostiteljske objekte. To se uglavnom odnosi na male proizvođače i obiteljska domaćinstva. Velike vinarije svoje proizvode distribuiraju u velike hrvatske lance maloprodaje i u ugostiteljske objekte (Božić, 2008). Na području Hrvatske nalazi se oko 922 vinarije. Najveći broj istih je u

Istarskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Zagrebačkoj županiji. U tablici 16. prikazan je broj vinarija po pojedinim županijama.

Tablica 16. Broj vinarija u RH po županijama

Županija	Broj vinarija
Bjelovarsko-bilogorska županija	10
Brodsko-posavska županija	15
Dubrovačko-neretvanska županija	119
Grad Zagreb	21
Istarska županija	152
Karlovačka županija	15
Koprivničko-križevačka županija	29
Krapinsko-zagorska županija	45
Ličko-senjska županija	1
Međimurska županija	47
Osječko-baranjska županija	85
Požeško-slavonska županija	43
Primorsko-goranska županija	12
Sisačko-moslavačka županija	23
Splitsko-dalmatinska županija	65
Šibensko-kninska županija	28
Varaždinska županija	42
Virovitičko-podravska županija	5
Vukovarsko-srijemska županija	31
Zadarska županija	18
Zagrebačka županija	116

Izvor: autor prema Vinarnice.hr, 2016.

5.3 Potpora vinogradarima

Potpora vinogradarskog i vinarskog sektora provodi se kroz nekoliko mjera. Domaća potpora se provodi kroz mjere poticaja za proizvodnju grožđa, podizanje nasada i sadni materijal, Modelom kapitalnih ulaganja u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu i Programom podizanja trajnih nasada putem jednokratne pomoći čiji iznos ovisi o lokalitetu. (Božić, 2008.).

Kao pomoć vinskom sektoru poduzete su mjere Ministarstva poljoprivrede o restrukturiranju vinograda, ulaganje u vinarstvo i marketing te promicanje vina na vanjskim tržištima. Glavni cilj mjere Restrukturiranja i konverzija vinograda je kroz modernizaciju vinogradarskih tehnika, promicanje visoko kvalitetnih vinograda i proizvodnju vina prema potrebama i preferencijama potrošača povećati konkurentnosti proizvođača vina (APPRRR, 2020.).

Nacionalni program pomoći sektoru vina za razdoblje 2019-2025. godine financira se sredstvima Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske. „*Nacionalni program je u skladu s Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2016/1149 o dopuni uredbe (EU) 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu nacionalnih programa potpore sektoru vina i izmjeni Uredbe Komisije (EZ) br. 1038/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu nacionalnih programa potpore u sektoru vina a u svezi Promidžbe na tržištu trećih zemalja, Informiranja u državama članicama, Restrukturiranja i konzerviranja vinograda te Ulaganja*“ (Ministarstvo poljoprivrede, 2018, str. 4.).

Kako bi se na tržištu stabilizirale cijene i ponuda poljoprivrednih proizvoda EU donosi instrumente i mjere Zajedničke organizacije tržišta (ZOT) u zakonskim okvirima koji se koriste na EU tržištu. Zajednički naziv za šest mjera koje se trenutno provode u Republici Hrvatskoj, a dio su programa zajedničke organizacije tržišta je vinska omotnica. Cilj ovih mjera je ublažiti posljedice neuravnoteženog tržišta u vinskom i vinogradarskom sektoru (ruralno.eu, 2021). Mjere obuhvaćaju dva programska razdoblja: od 2014.-2018. godine u kojem je odobreno 216 projekata i od 2019.-2023. godine.

Provode se četiri mjere:

1. Ulaganje u vinarije u marketing vina
2. Restrukturiranje i konverzija vinograda
3. Informiranje u državama članicama
4. Promidžba na tržištima trećih zemalja

U 2020. godini je zbog pandemije COVID 19 spektar mjera proširen s dvije interventne mjere, a to su:

1. Destilacija vina u kriznim slučajevima
2. Potpora za krizno skladištenje vina

5.4 SWOT analiza vinogradarsko vinskog sektora u Hrvatskoj

SWOT analiza stanja vinogradarstva i vinarstva u Republici Hrvatskoj temelji se na analiziranim statističkim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Centra za vinogradarstvo, vinarstvo i uljarstvo, te Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu. Iz analiziranih podataka dobiven je pregled snaga, mogućnosti, slabosti i prijetnji koje su sastavnice swot analize. Dobivena je lista glavnih prednosti i slabosti te prigoda i prijetnji vinogradarsko- vinarskog sektora Dubrovačko-neretvanske županije.

Snage (Strenght)	Slabosti (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - povoljni uvjeti za uzgoj vinove loze - velik broj povoljnih položaja za uzgoj grožđa vrhunske kvalitete - veliki broj autohtonih sorti vinove loze - značajno domaće tržište vina i potrošnja vina kroz turizam - bogata ponuda autohtonog sortimenta vina - moguća ponuda vina putem seoskog turizma i vinskih cesta - iskustvo i tradicija proizvodnje grožđa i vina 	<ul style="list-style-type: none"> - starost vinograda - male neekonomične parcele - otežana ili nemoguća primjena suvremene tehnologije na mnogim položajima -veliki broj malih proizvođača koji su slabije tehnički opremljeni - korištenje zastarjele tehnologije u proizvodnji vina - nedovoljna edukacija proizvođača - cjenovna nekonkurentnost te visoke cijene vina na tržištu
Mogućnosti (Opportunities)	Prijetnje (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> -modernizacija postojećih kapacitete vinarija - povećanje konkurentnosti proizvodnje vina - smanjenje cijena troškova proizvodnje modernizacijom vinarija - smanjenje cijena vina na tržištu - povećanje zapošljavanja - regulacija tržišta vina u EU i prodajni fond za vino - EU programi za ruralni prostor, očuvanje tradicionalnih gospodarskih aktivnosti i očuvanje bioraznolikosti 	<ul style="list-style-type: none"> - gubitak tržišta i stvaranje velikih zaliha vina - porast uvoza jeftinijih vina iste kvalitete u odnosu na izvoz vina - nekonkurentnost domaćih vina na inozemnom tržištu - uvoz jeftinog grožđa i vina - gospodarska kriza i pad potražnje vina - klimatske promjene, - potrebno navodnjavanje

Starost vinograda, usitnjenost posjeda kao i veliki broj sorata osnovne su značajke hrvatskog vinogradarstva i vinarstva. Značajno domaće tržište vina i potrošnja kroz turizam zahtjeva veća ulaganja i bolju opremljenost vinarija, te poticanje malih proizvođača na proizvodnju kvalitetnih vina i vina sa zaštićenom oznakom izvornosti koja će nuditi u svojim vinarijama kroz seoski turizam i turističke rute vinskih cesta. Uvođenjem modernijih tehnologija proizvodnje vina smanjili bi se troškovi što bi na kraju utjecalo na formiranje cijena na tržištu i privlačenjem većeg broja posjetitelja na obiteljska poljoprivredna gospodarstva i razvoj ruralnih mjesta u RH. Značajne mogućnosti za sve proizvođače grožđa i vina su mjere modernizacije postojećih kapaciteta vinarije, povećanje zapošljavanja i smanjenje cijena vina na tržištu.

6. ZAKLJUČAK

Republika Hrvatska ima povoljne agroekološke uvjete za uzgoj vinove loze. Osobito se ističe prirodnim položajima izvrsnim za uzgoj grožđa i proizvodnju vina vrhunske kvalitete. Spoj tradicije i raznolikost sortimenta glavne su odlike hrvatskog vinogradarstva i vinarstva.

Najveći dio vinograda nalazi se u vlasništvu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Starost vinograda, male i neekonomične parcele, veliki broj proizvođača koji su slabo tehnički opremljeni uz nedostatnu edukaciju i cjenovnu nekonkurentnost velike su slabosti hrvatskog vinogradarstva i vinarstva.

Na temelju analiziranih podataka može se zaključiti kako je u promatranom periodu od 2015- do 2021. godine u RH zabilježen pad broja zasađenih trsova, poljoprivrednih gospodarstava i proizvodnje vina.

Posebna vrijednost hrvatskog vinarstva i vinogradarstva su autohtone sorte. Dvadeset vodećih sorata zauzima površinu od 14.457,49 ha. Graševina, Plavac mali i Malvazija istarska zauzimaju uvjerljivo najveće površine u hrvatskim vinogradima na koje otpada oko 40% svih površina pod vinogradima u Hrvatskoj. Istarska, Dubrovačko-neretvanska i Osječko-baranjska županija tri su vodeće po proizvodnji vina u Hrvatskoj.

U postojećim uvjetima najveći značaj ima domaće tržište i prodaja vina kroz turizam. Prosječna potrošnja vina u Hrvatskoj je 22 litre po osobi godišnje. Znatno veći je uvoz vina u Hrvatsku nego izvoz iz Hrvatske. Domaća vina cjenovno nisu konkurentna na vanjskom tržištu. Uvoze se jeftinija vina lošije kvalitete što rezultira gubitkom tržišta i gomilanja zaliha domaćeg vina.

Potpura vinogradarima provodi se kroz poticaje za proizvodnju grožđa, podizanje nasada i sadni materijal od strane Ministarstva poljoprivrede, restrukturiranjem vinograda i financijskom potporom iz fondova Europske Unije. Preporuke su smanjenje troškova proizvodnje uvođenjem modernijih tehnologija, poticanje proizvodnje kvalitetnih vina i poticaj ruralnog turizma kako bi se povećala prodaja domaćeg proizvoda.

7. LITERATURA:

1. Alpeza, I. Mihaljević, B. (2010): Nova vina i vinogradi u republici Hrvatskoj. Glasnik zaštite bilja. 2010: (6); 80-88
2. Alpeza, I., Prša, I., Mihaljević, B. (2014): Vinogradarstvo i vinarstvo Republike Hrvatske u okviru svijeta. Glasnik zaštite bilja, 4:6-13
3. Alpeza, I. (2014): Vinogradarstvo i vinarstvo R Hrvatske, jučer, danas, sutra // Sažetci radova/ Book of summeries Požega: HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Požegi, str. 10-12
4. APPRRR, 2021. Registri. Dostupno na: <https://www.apprrr.hr/registri/> , pristupljeno:24.05.2021
5. Bišof, P., Herjavec, S. (1996): Budućnost razvoja Hrvatskog vinogradarstva vinarstva. Agronomski glasnik, 2-4:143-157
6. Blesić, M., Mijatović, D., Radić, G., Blesić, S. (2013). Praktično vinogradarstvo i vinarstvo. Fojnica. d.o.o Sarajevo, CRS
7. Božić M. Hrvatsko tržište vina. 2008. Dostupno na: <http://www.hcpm.agr.hr/docs/hrtrvina.pdf> ,pristupljeno:06.04.2021
8. Udruga vinogradara i vinara Brenta. (2020). Povijest vinogradarstva. Dostupno na: <http://www.udruga-brenta.hr/povijest-vinogradarstva> , pristupljeno: 11.04.2021
9. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. (2019): Priopćenje. Biljna proizvodnja u 2018. URL: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/01-01-19_01_2018.htm Pristupljeno: 13.04.2021
10. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Poljoprivredna proizvodnja u 2019. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1655.pdf ,pristupljeno: 29.05.2021
11. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Priopćenja. Ekološka proizvodnja u 2018. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/01-01-19_01_2019.htm ,pristupljeno:30.05.2021
12. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske Statistički ljetopis Republike Hrvatske. Zagreb. 2017. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2017/sljh2017.pdf ,pristupljeno: 08.04.2021

13. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Priopćenje. Bazno istraživanje o strukturi vinograda. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/01-01-33_01_2016.htm , pristupljeno 02.05.2021
14. Fazinić, M., Fazinić, M. (1997): Ekologija u službi hrvatskog vinogradarstva. Agronomski glasnik. 5/6; 401-418
15. International Organisation of Vine and Wine. (2020): Wine production. Dostupno na <https://www.oiv.int/public/medias/7541/en-oiv-2020-world-wine-production-first-estimates.pdf> , pristupljeno: 27.05.2020
16. HAPIH. Vinogradarstvo, vinarstvo, uljarstvo, voćarstvo i povrćarstvo. Godišnje izvješće za 2019. godinu. Dostupno na: <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2020/11/CVVU-CVP-Godisnje-izvjesce-za-2019.pdf>.
Pristupljeno:30.05.2021
17. Ivandija, T. (2008): Autohtone vinske sorte. Glasnik zaštite bilja, 2008;6:117-125.
18. Korać, N., Cindrić, P., Medić, M., Ivanišević, D. (2016): Voćarstvo i vinogradarstvo (Deo vinogradarstvo). Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet. Novi Sad
19. Ljubljanović, S.(1998): Autohtone hrvatske sorte vinove loze. U Vino i tradicija, ur. Ivan Šestan. Zagreb: Etnografski muzej, 84-85.
20. Maletić, E. (2014): Hrvatsko vinogradarstvo i vinarstvo – gospodarski značaj i potencijal. Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet
21. Maletić, E., Karoglan Kontić, J., Pejić, I.(2008): Vinova loza. Ampelografija, ekologija, oplemenjivanje. Školska knjiga, Zagreb
22. Maletić, E., i suradnici (2018): Zelena knjiga Hrvatske izvorne sorte vinove loze. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
23. Mimica, P. (2015). Značaj vinove loze. Apoliticni.hr, Dostupno na: <http://apoliticni.hr/znacaj-vinove-loze/>, pristupljeno :27.04.2021.
24. Ministarstvo poljoprivrede. Narodne novine. Pravilnik, o nacionalnoj listi priznatih kultivara vinove loze. (NN 25/2020-616) Dostupno na. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_03_25_616.html , posjećeno:29.05.2021
25. Ministarstvo poljoprivrede. (2018): Nacionalni program pomoći sektoru vina za razdoblje 2019-2025. Godine. Str. 4. Dostupno na: <https://www.aprrrr.hr/wp->

- content/uploads/2019/01/Nacionalni-program-pomo%C4%87i-sektoru-vina-za-radoblje-od-2019.-do-2023.pdf , pristupljeno: 30.05.2021
26. Mirošević, N.(1996):Vinogradarstvo. Drugo prošireno izdanje, Nakladni zavod globus, Zagreb
 27. Propisi.hr. Pravilnik o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze. (NN,76/19)
Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=3754>, pristupljeno: 13. 04. 2021
 28. Narodne Novine. Pravilnik o Nacionalnoj listi priznatih kultivara vinove loze (NN 81/2022-1184).Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1184.html, pristupljeno : 26. 09. 2022
 29. OIV, (2021): State of world vitivinicultural sector in 2020. Dostupno na: <https://www.acibev.pt/multimedia/1/documentos/78/oiv-state-of-the-world-vitivinicultural-sector-in-2020.pdf>, pristupljeno: 28.05.2021
 30. Petrić, H. (1993). Srednjovjekovno vinogradarstvo Podravine i Prigorja. Podravski zbornik, 4:53-62
 31. Preiner, D. (2010) Svjetski trendovi u vinogradarstvu i vinarstvu. Glasnik zaštite bilja, 6: 90-92.
 32. Preiner, D., Jagatić Korenika, AM., Marković, Z., Jeromel, A. (2021): Suvremeni trendovi vinogradarsko-vinarske proizvodnje u Hrvatskoj. Glasilo biljne zaštite, 21(3); 323-332
 33. Proleksis enciklopedija Online. Leksikografski zavod Miroslava Krlež 2012 Vinogradarstvo i vinarstvo. Dostupno na : <https://proleksis.lzmk.hr/50262/>,pristupljeno: 07.04.2021).
 34. Prša,I., Vučetić, V., Telišman - Prtenjak, M., Karoglan, M., Omazić, B., Prša, Ž. (2018): Vinogradarska zona C III u Republici Hrvatskoj, HAPIH. Dostupno na: <http://meteohmd.hr/files/file/Aktivnosti/MeteoIzazovi/MI7/prezentacije/50-Prsa-Vinogradarska%20zona%20C%20III.pdf> , pristupljeno:28.05.2021
 35. ruralno.eu.(2021): Vinska omotnica – skup mjera za vinski i vinogradarski sektor. Dostupno na: <https://ruralno.eu/savjeti/vinska-omotnica-skup-mjera-za-vinski-i-vinogradarski-sektor/> , pristupljeno: 30,05.2021

36. Službene internetske stranice Europske Unije. Vino. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/plants-and-plant-products/plant-products/wine_hr , pristupljeno:28.05.2022
37. Stapić, V. (2017): 30% EU vinograda se nalaze u Španjolskoj. Agroklub. Vinogradarstvo. Dostupno na: <https://www.agroklub.com/vinogradarstvo/30-eu-vinograda-se-nalazi-u-spanjolskoj/32002/>, pristupljeno: 28.05.2022
38. Vina Croatia. Hrvatska vina. Dostupno na: <http://vinacroatia.hr/hrvatska-vina/> , pristupljeno: 22.05. 2021
39. Vinarnice.hr, 2016. Vinarije u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://vinarnice.hr/hr/vinarije-u-hrvatskoj/bjelovarsko-bilogorska-zupanija/>.pristupljeno: 30.05.2021
40. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/wine_hr, pristupljeno: 30.05.2021.

8. SAŽETAK

Hrvatska ima povoljan ekološki potencijal za razvoj sektora vinogradarstva i vinarstva koji je od velikog je gospodarskog i ekonomskog značaja za cijelu zemlju. U 2020. godini Republika Hrvatska je imala 18.648,40 ha zasađenih vinograda.

U radu su opisani najznačajniji agroekonomski pokazatelji vinogradarsko vinarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. godine do 2020. godine koji se odnose na zasađene površine pod vinogradima, regionalnu zastupljenost, broj proizvođača, broj vinarija, prinose, tržište, cijene te financijske potpore vinogradarskoj proizvodnji.

U promatranom periodu zamijećeno je opadanje površina pod vinogradima i proizvodnje vina. Vinogradi su rascjepkani i pretežito u vlasništvu poljoprivrednih gospodarstava. Od 130 autohtonih sorata 20 vodećih zauzima površinu od 14.457,49 ha. U vinogradarskim površinama dominantne su sorte Graševina, Malvazija istarska i Plavac mali koji su u dobnim razredima od 20 -29. godina starosti.

Ključne riječi: vinogradarstvo, vinarstvo, površine, tržište, financijske potpore

9. SUMMARY

Croatia has favourable ecological potential for development of viticulture and winemaking sector which is of great economic and social significance for the entire country. Croatia had 18 648,4 ha of planted vineyards in 2020. This work describes describe the most significant agro-economic indicators of wine-growing and wine-making production in Republic of Croatia for the period from 2015 to 2020 which applies to planted surfaces under vineyards, regional representation, number of businesses, number of wineries, proceeds, market, prices and financial support to viticulture production. In observed period there has been noticed a decline of vineyard area i wine production. Vineyards are fragmented in ownership of PG. of 130 indigenous varieties, 20 of them covers a landmass of 14.457,49 ha. In vineyard areas the dominant varieties are Graševina, Malvazija istarska and Plavac mali, which are on age grade of 20-29 years.

Key words: viticulture, winemaking, areas, market, financial support

10. POPIS GRAFIKONA

Redni broj	Sadržaj	Stranica
1.	Vinogradarske površine na globalnoj razini.	7
2.	Vinogradarske površine u svijetu	8
3.	Kretanje svjetske proizvodnje vina od 2000.-2020. godine	9
4.	Države EU s najviše površina zasađenih vinogradima	11
5.	Udio poljoprivredne površine u RH po kategorijama korištenja	15

11. POPIS TABLICA

Redni broj	Sadržaj	Stranica
1.	Položaj Hrvatske u europskoj proizvodnji vina	13
2.	Površine zasađena vinovom lozom i proizvodnja vina u RH od 2011 -2017. godine	16
3.	Površine, broj trsova, vinograda i PG-a u RH	18
4.	Površina zasađena vinovom lozom i proizvodnja vina u RH od 2016 -2020. godine	18
5.	Proizvodnja vina u desetogodišnjem periodu	19
6.	Vinogradarske površine po županijama (ha)	20
7.	Preporučeni kultivari regije Slavonije i hrvatskog Podunavlja	25
8.	Preporučeni kultivari regija Središnja bregovita Hrvatska	27
9.	Preporučeni kultivari za regija Hrvatska Istra i Kvarner	28
10.	Preporučeni kultivari za regiju Dalmacija	29
11.	Najvažnije vinske sorte RH	32
12.	Starosna struktura vinove loze u RH u 2015.godini	32
13.	Usporedba brojčanih pokazatelja o količinama (hl) proizvoda u prometu za koje je izdano rješenje od 2017.-2020. godine	33
14.	Bilanca vina	34
15.	Proizvodnja vina po kategorijama	35
16.	Broj vinarija u RH	36

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku
Sveučilišni diplomski studij Voćarstvo, vinarstvo i vinogradarstvo
Smjer Vinogradarstvo i vinarstvo

Diplomski rad

Stanje vinogradarstva i vinarstva u Republici Hrvatskoj
Iva Valentić

Sažetak: Hrvatska ima povoljan ekološki potencijal za razvoj sektora vinogradarstva i vinarstva koji je od velikog gospodarskog i ekonomskog značaja za cijelu zemlju. U 2020. godini Republika Hrvatska je imala 18.648,40 ha zasađenih vinograda.

U radu su opisani najznačajniji agroekonomski pokazatelji vinogradarsko vinarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. godine do 2021. godine koji se odnose na zasađene površine pod vinogradima, regionalnu zastupljenost, broj proizvođača, broj vinarija, prinose, tržište, cijene te financijske potpore vinogradarskoj proizvodnji.

U promatranom periodu zamijećeno je opadanje površina pod vinogradima i proizvodnje vina. Vinogradi su rascjepkani i pretežito u vlasništvu manjih poljoprivrednih gospodarstava. Od 130 autohtonih sorata 20 vodećih zauzima površinu od 14.457,49 ha. U vinogradarskim površinama dominantne su sorte Graševina, Malvazija istarska i Plavac mali koji su u dobnim razredima od 20 -29. godina starosti.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: Prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec

Broj stranica: 50

Broj grafikona i slika: 5

Broj tablica: 16

Broj literaturnih navoda: 42

Broj priloga: 3

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: vinogradarstvo, vinarstvo, površine, tržište, financijske potpore.

Datum obrane: 29.09.2022.

Stručno povjerenstvo za obranu

1. Izv. prof.dr.sc. Vladimir Jukić, predsjednik
2. Prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, mentor
3. Doc.dr. sc. Ana Crnčan, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Sveučilište u Osijeku, Vladimira Preloga 1

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek
University Graduate Studies, Fruit growing, viticulture and viticulture Department of Viticulture and Enology

Graduate thesis

The state of viticulture and winemaking in the Republic of Croatia

Abstract:

Croatia has favourable ecological potential for development of viticulture and winemaking sector which is of great economic and social significance for the entire country. Croatia had 18 648,4 ha of planted vineyards in 2020.

This work describes describe the most significant agroeconomic indicators of wine-growing and wine-making production in Republic of Croatia for the period from 2015. to 2021 which applies to planted surfaces under vineyards, regional representation, number of businesses, number of wineries, proceeds, market, prices and financial support to viticulture production.

In observed period there has been noticed a decline of vineyard area i wine production. Vineyards are fragmented in ownership of PG. of 130 indigenous varieties, 20 of them covers a landmass of 14.457,49 ha. In vineyard areas the dominant varieties are Graševina, Malvazija istarska and Plavac mali, which are on age grade of 20-29 years.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek

Mentor: PhD Ljubica Ranogajec,

Number of pages: 50

Number of figures: 5

Number of tables: 16

Number of references: 42

Number of appendices: 3

Original in: Croatian

Key words: viticulture, winemaking, areas, market, financial support

Thesis defended on date: 29.09.2022.

Reviewers:

1. PhD. Vladimir Jukić, president,
2. PhD. Ljubica Ranogajec, mentor
3. PhD. Ana Crnčan , member

Thesis deposited at: Faculty of Agrobiotechnical science Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek